

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 201.31

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน
ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ทิพย์วัลย์ ทรัพย์บุญ

๕74 0025774
21 ส.ค. 2560

369645

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

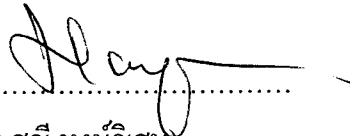
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤศจิกายน 2559

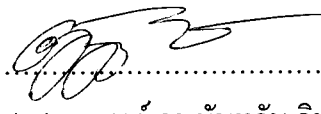
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

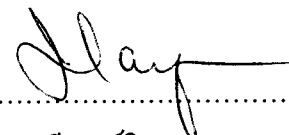
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์ และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ นางสาวทิพย์วัลย์ ทรัพย์บุญญ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

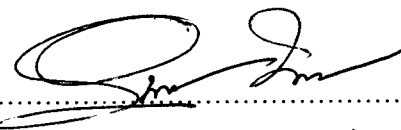
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

.....
(อาจารย์ ดร.สุณี หงษ์วิเศษ)

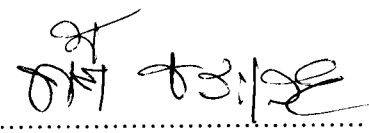
คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานงานนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทวัน อินทชาติ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุณี หงษ์วิเศษ)

..... กรรมการและเลขานุการ
(อาจารย์ ดร.อุษณากร ทาวะรัมย์)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนันย์ ธารเสนา)

วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2559

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.สุณี หงษ์วิเศษ ในการแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ ติดตามความก้าวหน้า และผู้วิจัยขอขอบพระคุณประธาน และกรรมการสอบ รวมทั้งเจ้าหน้าที่งานบริการ การศึกษาทุกท่าน ที่ให้ข้อเสนอแนะ ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของ อาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามทำให้ผู้วิจัย สามารถจัดทำงานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ตลอดจนเพื่อนและน้อง ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ คอยถามไถ่ด้วยความห่วงใยที่ร่วมทุกข์สุขตลอดระยะเวลา การศึกษา และกราบ ขอขอบพระคุณบุพการีผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างกับผู้วิจัย รวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้เอื้อนามไว้ ณ ที่นี้

ทิพย์วัลย์ ทรัพย์บุญ

57930165: กลุ่มวิชา: การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน; รป.ม. (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม/ ผู้นำชุมชน/ ชุมชน/ การจัดการท่องเที่ยว

ทิพย์วัลย์ ทรัพย์บุญ: การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (PARTICIPATION OF INVOLVED PEOPLE IN TOURISM MANAGEMENT OF BANGNAMPUENG SUB-DISTRICT, AMPHOE PHRA PRADAENG, SAMUTPRAKAN PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: สุนิ หงษ์วิเศษ, ปร.ด. 91 หน้า. ปี พ.ศ. 2559.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี และคณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ) จำนวน 165 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติ t-test และ One-way ANOVA กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่ม ผู้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้ง โดยใช้ Least significant difference โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

57930165: MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT; M.P.A.

(PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT)

KEYWORDS: PARTICIPATION/ INVOLVED PEOPLE/ COMMUNITIES/ TOURISM
MANAGEMENT

THIPAWAN SUPBOON: PARTICIPATION OF INVOLVED PEOPLE IN
TOURISM MANAGEMENT OF BANGNAMPUENG SUB-DISTRICT, AMPHOE PHRA
PRADAENG, SAMUTPRAKAN PROVINCE. ADVISOR: SUNEE HONGWISSET, Ph.D. 91 P.
2016.

The purposes of this study were to examine a level of participation of involved people in managing tourism of Bangnampeung Sub-district, Amphoe Phra Pradaeng, Samut Prakan Province and to compare the level of their participation as classified by personal factors. The instrument of this survey study was a questionnaire asking involved people in four aspects, including the participation in making decision, implementing, co-receiving of benefits, and evaluation. The subjects participating in this study were 165 people who involved in managing tourism of Bangnampeung Sub-district, Amphoe Phra Pradaeng, Samut Prakan Province. These subjects were people working for Bangnampeung Sub-district, Amphoe Phra Pradaeng, Samut Prakan Province, including village headmen, community committee, Bangnampueung market administrative committee, committee for community learning center, networking learning groups, committee for agriculture (Agricultural Technology Transfer Center) agriculturalists, and groups of Small and Micro Enterprise. The statistical tests used to analyze the collected data included frequency, percentage, means, standard deviation. The inferential statistics, including the tests of t-test, and One-way ANOVA was also administered to the research hypotheses. The Least Significant Difference (LSD) was used to test the difference between pairs with a preset of a significant level at .05.

The results of the study revealed that the subjects rated their participation in implementing at the highest level, followed by the participation in co receiving of benefits which was rated at a high level, the participation in making decision which was rated at a moderate level, and the participation in evaluation which was rated at a low level, respectively.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
สมมติฐานการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	4
ขอบเขตด้านประชากร.....	5
ขอบเขตด้านระยะเวลา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดการมีส่วนร่วม.....	8
แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	21
นโยบายด้านการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.....	29
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	45
ประชากร.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
เกณฑ์การแปลผล	49
4 ผลการศึกษา.....	51
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	52
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว ในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ).....	54
ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน.....	59
5 สรุปและอภิปรายผล.....	74
สรุปผลการวิจัย	74
การอภิปรายผลการวิจัย	76
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย	78
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก.....	85
ประวัติผู้วิจัย.....	91

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วม	46
2	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	52
3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาพรวมของแต่ละด้าน.....	54
4	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	55
5	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ.....	56
6	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	57
7	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	58
8	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ.....	59
9	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามช่วงอายุ.....	60
10	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับช่วงอายุ.....	60

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการกับอายุ จำแนกตามช่วงอายุ.....	61
12	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพ.....	62
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระดับการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	62
14	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระดับการศึกษา.....	63
15	ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระดับการศึกษา.....	64
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับอาชีพ จำแนกตามอาชีพ	65
17	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับอาชีพ	65
18	ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับอาชีพ	66
19	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามรายได้	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับรายได้.....	68
21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร	68
22 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร	69
23 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร	70
24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่.....	71
25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่.....	72
26 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่.....	72
27 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	73

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	3
2	รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff.....	13
3	แผนที่ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	32

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ท่ามกลางกระแสท้องถิ่นนิยมที่มุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และให้ความสำคัญกับสิทธิชุมชนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 และมาตรา 56 จึงได้บัญญัติให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่น ตามมาตรา 78 รวมทั้งกระแสการเรียกร้องของชุมชนท้องถิ่นท่ามกลางแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540, 2540)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่งในการส่งเสริมให้ชุมชนได้ใช้สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรและรักษาคุ้มครองทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น รวมทั้งนำฐานทรัพยากรดังกล่าวมาจัดการให้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน โดยพยายามหลีกเลี่ยงมิให้เกิดผลกระทบต่อทั้งชุมชนและสิ่งแวดล้อม มีการคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดการเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในหลาย ๆ ด้าน อาทิ การผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ด้านหัตถกรรมของชุมชน การพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชน และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาในพื้นที่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยว (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน พ.ศ. 2554)

ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่อนุรักษ์ให้เป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครมากที่สุด เป็นส่วนหนึ่งในพื้นที่คุ้มครองทางน้ำ ที่เรียกว่า พื้นที่กระเพาะหมู ได้รับการอนุรักษ์ไว้เพื่อให้คงสภาพความเป็นพื้นที่สีเขียว พื้นที่บางส่วนยังเป็นสวนผลไม้ดั้งเดิมไม่มีเส้นทางรถยนต์เข้าถึงได้ มีเพียงสะพานทางเดินเท้าคอนกรีตเสริมเหล็ก ที่ใช้ในการเดินเท้าเข้าออกของประชาชนในพื้นที่ และได้กลายมาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยจักรยาน ซึ่งได้รับความนิยมในการท่องเที่ยวและออกกำลังกายจากนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ และจากศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบผสมผสานเชิงอนุรักษ์ (Eco-Tourism) ระหว่างสวนเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่และการศึกษา

วิถีชีวิตไทยดั้งเดิม ตลอดจนเปิด โอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความสวยงามตามธรรมชาติที่อยู่ ไม่ไกลจากเมืองหลวง แหล่งท่องเที่ยวที่มีการริเริ่มก่อตั้งโดยชุมชนที่สำคัญของตำบลบางน้ำผึ้ง ได้แก่ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง บ้านรูปสมุนไพโร และ โฮมสเตย์ บ้านบางน้ำผึ้ง เป็นต้น (องค์การบริหาร ส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง พ.ศ. 2559)

จากแหล่งท่องเที่ยวที่มีการริเริ่มก่อตั้งโดยชุมชน ได้เติบโตและพัฒนาไปพร้อมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกิ่งบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าโดยเน้นการศึกษาข้อมูลบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักการและขั้นตอนการมีส่วนร่วม โดยชุมชนที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มุ่งพัฒนาให้คนในชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยว โดยเน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการผู้ให้บริการ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติโดยให้มีความสมดุลกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งการเกื้อกูลต่อเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต โดยศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็นแนวทางด้านการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนสำหรับชุมชนอื่นที่มีบริบทในลักษณะที่ใกล้เคียงกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

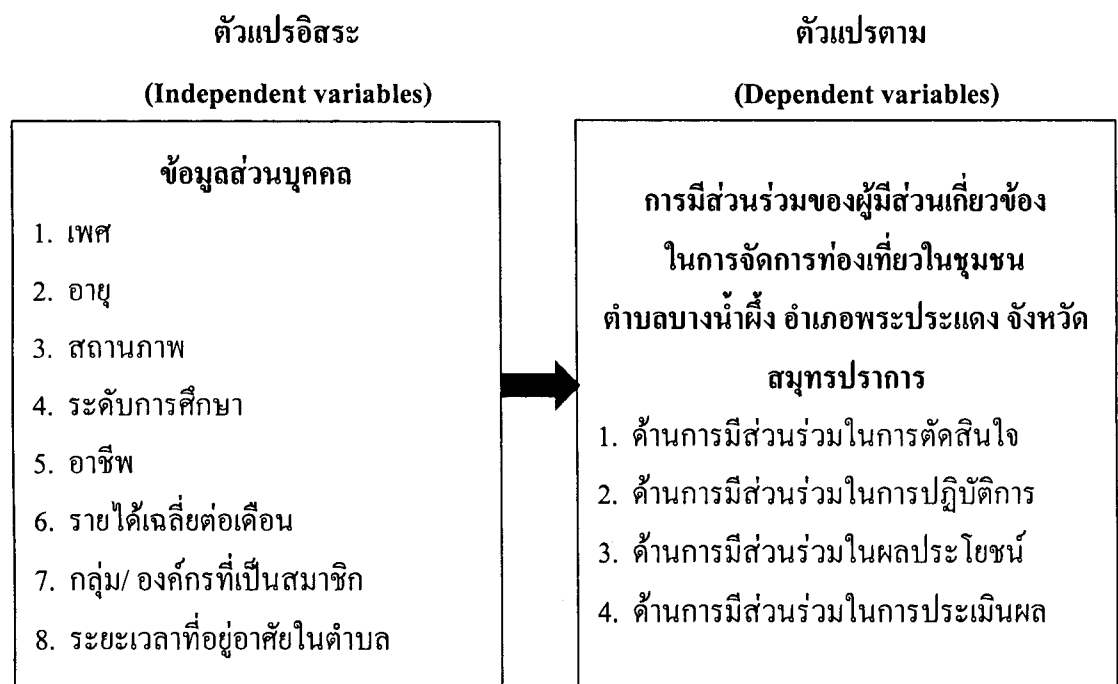
สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน
2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

4. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว
ในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน
5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน
ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน
6. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว
ในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน
7. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว
ในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน
8. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการ
ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ของ Cohen and Unhoff (1977 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550, หน้า 21-22) มากำหนด
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
2. เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ โดยมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้ข้อมูลและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมขึ้นมาโดยผู้จัดทำ ด้วยการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ทำการศึกษา จากตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมด้านเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษาโดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารที่จัดเก็บโดยองค์การบริหารส่วนตำบล และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Cohen and Unhoff (1977 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำภีรานนท์, 2550) ที่ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินการวางแผน การเสนอความคิด และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุม ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม

ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 33 คน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 12 คน คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จำนวน 10 คน คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน จำนวน 15 คน คณะกรรมการกลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี จำนวน 38 คน และคณะกรรมการเกษตร จำนวน 57 คน (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จำนวน 15 คน กลุ่มเกษตรกร จำนวน 21 คน และกลุ่มวิสาหกิจ จำนวน 21 คน) รวมจำนวน 165 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2559 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี และคณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ)

ชุมชน หมายถึง ชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ การมีส่วนร่วม หมายถึง การได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยความสมัครใจ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินการวางแผน การเสนอความคิด และตัดสินใจปฏิบัติการ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย

ผลประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และส่วนบุคคล 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุม ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การมีโอกาสในการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเสนอแนะ ในที่ประชุม รวมถึงการมีโอกาสมีส่วนร่วมในการลงมติให้มีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หมายถึง การได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน การได้มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือสิ่งของ ได้ร่วมแรง ได้มีโอกาสเป็นคณะกรรมการในการจัดงานหรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และมีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือมาตรการในการดูแลรักษาชุมชน

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง การได้รับประโยชน์ การมีโอกาสได้ใช้บริการ การได้รับรายได้ และการได้รับผลประโยชน์จากเงินช่วยเหลือ ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน รวมถึงการได้มีโอกาสเข้าไปขายสินค้าในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลการใช้จ่าย การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าในโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน หน่วยงานของรัฐแต่งตั้งหรือมอบหมายให้เป็นผู้ตรวจสอบ ติดตามประเมินผลความก้าวหน้าหรือร่วมกับภาครัฐติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน รวมถึงการติดตามโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนและหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community base sustainable tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม มีการกำหนดทิศทางและจัดการโดยชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ลักษณะ กระบวนการ และวิธีการจัดการท่องเที่ยว รวมไปถึงการรวมกลุ่ม การกำหนดปัญหา กระบวนการตัดสินใจ และการปฏิบัติงาน

การจัดสรรผลประโยชน์ และการประเมินผล เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ศูนย์เรียนรู้ชุมชน หมายถึง ศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่
การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้าง โอกาสในการ
เรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม
และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้อง
กับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน
เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบ
พึ่งตนเอง เป็นศูนย์ฯ ของประชาชนที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิด
ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

กลุ่มอาชีพเครือข่ายภาคี หมายถึง กลุ่มอาชีพที่เป็นแหล่งเรียนรู้ภาคีชุมชน ที่ประกอบด้วย
กลุ่มเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยว กลุ่มอาหารคาว-หวาน กลุ่มวิสาหกิจหัตถศาสตร์เพื่อสุขภาพ
กลุ่มกลองยาว กลุ่มทำปลาเนม กลุ่มถ่านไม้ไผ่และขวดแปลง โฉม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านรูปหอม
สมุนไพร และกลุ่มโฮมสเตย์บ้านบางน้ำผึ้ง

คณะกรรมการเกษตร หมายถึง คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ ในตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. นโยบายด้านการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
5. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

ปาริชาติ วลัยเสถียร, พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น, สหัทธยา วิเศษ, จันทนา เบญจทรัพย์ และชลกาญจน์ ฮาชนนารี (2543) การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เป็นการให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด โครงการ ได้แก่ การร่วมกันหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

เจลีชว บุรีภักดี และคณะ (2545) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็ง ขันของกลุ่มบุคคล ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของ โครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมต้องเป็นไป ในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้ เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่หมายความว่า เพียงการดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่นคิด หรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วใน หมู่บ้านหรือชุมชนต่าง ๆ มีกิจกรรม และวิถีดำเนินงานของตนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพ ที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ แต่ผู้บริหารการพัฒนา มักไม่สนใจสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยพยายามสร้าง สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นความคิด หรือ โครงการของตน

วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี นูรีกุล และเมธิสา พงษ์ศักดิ์ศรี (2551) การทำงานแบบมีส่วนร่วม นั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับ โรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วม หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ

สุชาติพงษ์ เข็มน้อย (2554) ได้สรุปแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนสามารถพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชนและชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนใน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนการวางแผนแก้ไขปัญหา ขั้นตอนการปฏิบัติงานตามแผน และขั้นตอนการติดตามประเมินผล

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงบทบาทในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชุมชนในระดับต่าง ๆ เช่น ท้องถิ่นของตน หรือกิจการทางการบริหารของภาครัฐ อย่างเปิดเผย และเต็มความสามารถทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้สึก โดยมีพื้นฐานมาจากความเป็นเจ้าของ มีผลประโยชน์ร่วมในสิ่งที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2. รูปแบบและขั้นตอนในการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนในพื้นที่โครงการและผู้จะได้รับผลกระทบ จะต้องได้รับแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับข่าวสารดังกล่าวต้องได้รับก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการ
2. การปรึกษาหารือ (Public consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในลักษณะของการปรึกษาหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่มีส่วนได้-เสียโดยตรง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการให้ประชาชนได้ทราบ และรับข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบการตัดสินใจ
3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public meeting) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้ดำเนินโครงการกับประชาชน ผู้มีส่วนได้-เสีย จะได้ทำความเข้าใจร่วมกันด้วยเหตุผล ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบนี้สามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ การประชุมในระดับชุมชน (Community meeting) ซึ่งจัดประชุมในชุมชนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยผู้ดำเนินการจะส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม และการประชุมรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ (Public hearing) การประชุมลักษณะนี้

จำเป็นสำหรับโครงการขนาดใหญ่ที่มีเรื่องของเทคนิค และวิชาการที่เกี่ยวข้อง การประชุมลักษณะนี้ ต้องเปิดกว้างสำหรับสาธารณะ

4. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางปฏิบัติจริง การดำเนินโครงการซึ่งมักดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการจะต้องมีตัวแทนของประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

5. การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ แม้จะไม่ใช่วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องสิทธิหรือการใช้สิทธิของประชาชนเมื่อเห็นว่าเกิดความไม่โปร่งใสหรือความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547 อ้างถึงใน สุนันทา จันทวารา, 2545) กล่าวว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการหรือการพัฒนา เพราะทุกคนในชุมชนเป็นผู้มีส่วนได้เสียผลประโยชน์ (Stakeholder) จึงควรจัดตั้งคณะกรรมการซึ่งจะต้องพิจารณาขอบเขตบทบาท หน้าที่ พันธะ ภารกิจของกลุ่มตามกฎหมายภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการทำงานอย่างไรให้สอดคล้องกัน ซึ่งสามารถจัดการได้ดังนี้ 1) ร่วมพิจารณากิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งต้องได้รับการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ และแต่ละกิจกรรมต้องไม่เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ประเพณี สังคม และวัฒนธรรม สามารถรักษาความเป็นอัตลักษณ์ไว้ได้ 2) ร่วมกันกำหนดแผนงานและกฎระเบียบ ซึ่งคณะกรรมการในท้องถิ่นต้องมีการประชุมร่วมกันวางแผนการตลาด แผนปฏิบัติการ แผนพัฒนา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น และรวมถึงการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้วย 3) ร่วมบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมต่อการจัดการนี้นับได้ว่าองค์กรท้องถิ่นในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จะต้องมีส่วนได้รับผลประโยชน์ทั้งในทางตรงและทางอ้อม เช่นการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าพื้นที่จำหน่ายสินค้า หรือบุคคลในท้องถิ่นมีอาชีพเป็นลูกหาบ เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น 4) ร่วมประเมินผล และแก้ไขปัญหาเพื่อให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานอย่างยั่งยืน ผู้รับผิดชอบจัดการจะต้องร่วมกันประเมินผล ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

องค์การอนามัยโลกได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ว่ารูปแบบที่แท้จริง หรือสมบูรณ์ นั้นจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล และประการสำคัญคือการตัดสินใจด้วย

2. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน และการบริการ

3. การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเอง และการควบคุมทางสังคม

4. การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชน ในพื้นที่ที่เท่ากัน ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุก็ได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบในการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะมีรูปแบบที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีรูปแบบที่สำคัญคือ ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการเข้าร่วมปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน รวมถึง การเข้าร่วมประชุม เป็นต้น

Cohen and Unhoff (1977 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550) กล่าวว่า การให้ ประชาชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมนั้นต้องเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินการวางแผน การเสนอความคิด และตัดสินใจปฏิบัติการ

1.1 มีโอกาสในการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

1.2 มีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

1.3 มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะการจัดการท่องเที่ยวในที่ประชุม

1.4 มีโอกาสเสนอโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

1.5 ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการลงมติให้มีการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้าน ทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ

2.1 ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

2.2 ได้มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อร่วมในการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

2.3 ได้ร่วมแรงในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

2.4 ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐในการจัดงานหรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

2.5 ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือมาตรการการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทางวัตถุ
ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และส่วนบุคคล

3.1 ได้รับประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนิน โครงการ/กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยว
ของชุมชน

3.2 มีโอกาสได้ใช้บริการใน โครงการ/กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

3.3 ได้รับรายได้จากโครงการ/กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

3.4 มีโอกาสเข้าไปขายสินค้าในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน

3.5 ได้รับผลประโยชน์จากเงินช่วยเหลือในการจัดการ/ การพัฒนาการท่องเที่ยว
ของชุมชน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุม ตรวจสอบการดำเนิน
กิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม

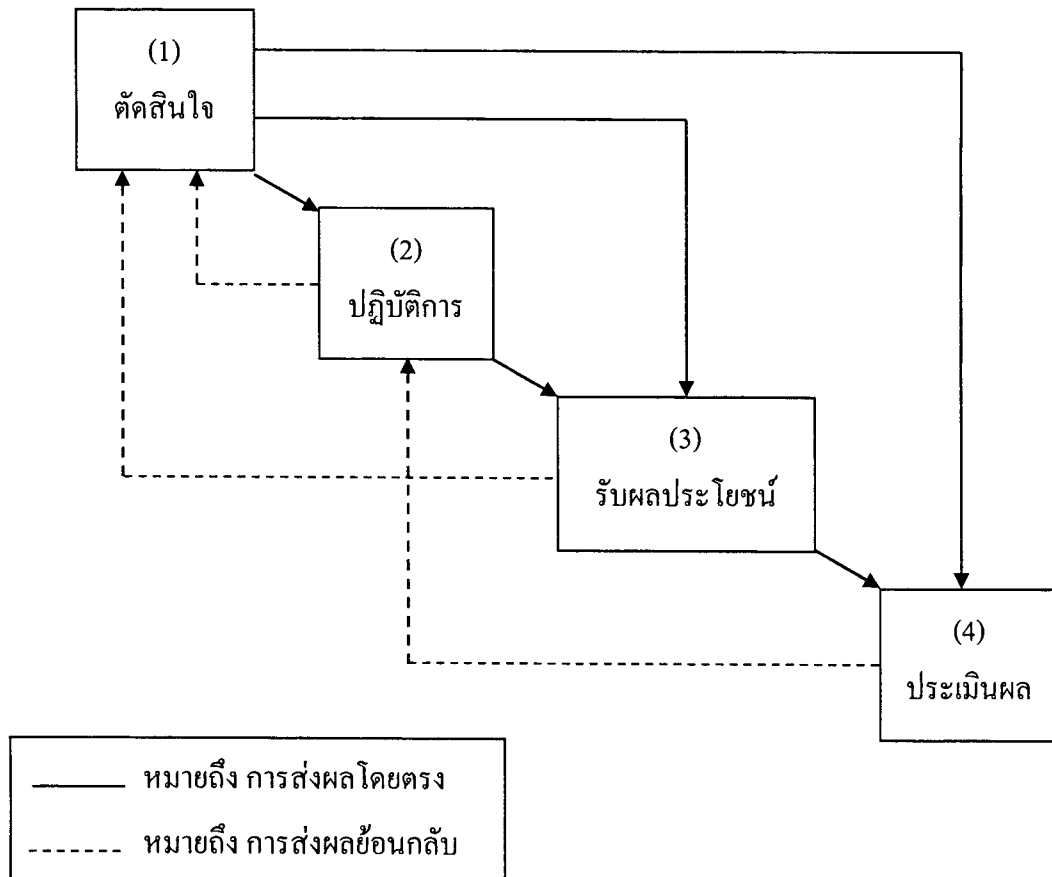
4.1 ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลการใช้จ่ายใน โครงการ/ กิจกรรมสถานที่ท่องเที่ยว
ของชุมชน

4.2 ได้เข้าไปมีส่วนในการติดตามความก้าวหน้าในโครงการ/ กิจกรรมการจัดการ
ท่องเที่ยวของชุมชน

4.3 ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ประเมินผลความก้าวหน้าในการจัดการการ
ท่องเที่ยว

4.4 ร่วมกับภาครัฐติดตามความก้าวหน้า ผลการดำเนินงานของโครงการ/ กิจกรรม
การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

4.5 ติดตามโครงการ/ กิจกรรมและหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข รูปแบบการมี
ส่วนร่วมของประชาชนที่ Cohen and Uphoff (1977) เสนอไว้สรุปได้ดังภาพที่ 3 ที่แสดงให้เห็นว่า
การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นการตัดสินใจมีความสำคัญมาก สาเหตุว่าการตัดสินใจจะส่งผล
ต่อการปฏิบัติการ และการปฏิบัติการจึงมีผลต่อไป ยังการรับผลประโยชน์และการประเมินผลใน
ขณะเดียวกัน เพราะฉะนั้นการตัดสินใจจะมีผล โดยตรงต่อการรับผลประโยชน์และการประเมินผล
ด้วย

ภาพที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff

สุรชาติพย์ เข็มน้อย (2554 อ้างถึงใน ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543) ได้จำแนกขั้นตอนหรือประเภทของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจ ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้โครงการได้บ้างและทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น จากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว จะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบ ที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

นอกจากการจำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมตามแนวทางดังกล่าวการมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะมี 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตนเองได้ กิจกรรมที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ เพราะจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น แต่อาจมองปัญหาไม่ได้เด่นชัด เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาจึงเสมือนกระเจงก้างผู้คอยสะท้อนภาพให้ชุมชนมองเห็นและวิเคราะห์ปัญหาได้

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ หากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการแต่ผลงานการพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็จะดำเนินการวางแผนงานด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน จะช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหา พัฒนาประสิทธิภาพของตนเองและสามารถวางแผนได้ด้วยตนเองในที่สุด

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน การที่ชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถลงทุนและปฏิบัติงานได้ เพราะจากประสบการณ์การทำงานในชนบท อย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำสุดที่จะเข้าร่วมได้ และในหลาย ๆ แห่งก็สามารถที่จะร่วมลงทุนในกิจกรรมหลาย ๆ ประเภทได้ การร่วมลงทุนปฏิบัติงานจะทำให้ชุมชนรู้จักคิดต้นทุนให้กับตนเองในการดำเนินงานและจะระมัดระวังรักษากิจกรรมที่ทำขึ้น เพราะจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของซึ่งต่างไปจาก สภาพที่การลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากปัจจัยภายนอก และการบำรุงรักษา ก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะรู้สึกว่าไม่ใช่ชุมชน นอกจากนั้นการร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และเมื่อเห็นประโยชน์ก็สามารถจะดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปได้

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วม

ของชุมชนแต่เป็นการดำเนินการโดยบุคคลภายนอก ชุมชนก็ไม่สามารถทราบว่าจะทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ ถึงแม้ว่าจะมีผู้โต้แย้งว่าการประเมินที่เที่ยงธรรมที่สุด น่าจะมาจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรม แต่ถ้าคิดถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่มุ่ง จะพัฒนาคน การคำนึงถึงความเที่ยงธรรมอาจไร้ประโยชน์ การผสมผสานระหว่างคนภายในกับชุมชนน่าจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่า เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินแล้วยังแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินและเป็นการเผยแพร่กิจกรรมไปสู่ชุมชนอื่น ๆ

ทิพย์สุตา พุฒจร (2556) สรุปถึงหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ว่า หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาชนให้มีคุณภาพ ยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม กิจกรรมต้องดำเนินการในลักษณะกลุ่มเพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชน โดยไม่พึ่งพาภายนอก กิจกรรมพัฒนาต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสภาพชุมชน การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือเป็นผู้บุกเบิกชักนำ และขั้นตอนการดำเนินงานต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมรับรู้ ศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูล ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงนโยบายและแผนงานพัฒนา 2) ร่วมคิด ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันตัดสินใจ และสร้างรูปแบบเพื่อแก้ไขปัญหา 3) ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติการดำเนินงานตามโครงการและแผนงาน 4) ร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการหรือกิจกรรม 5) ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล และการทำให้ประชาชนมีบทบาทในการเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนเอง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้ประชาชนระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาการรับรู้ สติปัญญา และความสามารถในการตัดสินใจ กำหนดชีวิตด้วยตัวเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจะส่งผลให้ประชาชนมีความรู้สึภาคภูมิใจในความสามารถของตน เกิดสภาพชุมชนแห่งการช่วยเหลือและเอื้ออาทรต่อกัน ส่งผลให้ชุมชนนั้นสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาไปสู่ความเป็นชุมชนเข้มแข็งที่ยั่งยืน

3. ปัจจัยและปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546) ได้รวบรวมและสรุปปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐจะต้องกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ในท้องถิ่นสนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

และการเมือง ระบบราชการต้องเอื้ออำนวยและเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีการติดตามประเมินผลและให้การสนับสนุนในภายหลัง

ปัจจัยด้านประชาชน โดยประชาชนในชุมชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีบทบาทในการพัฒนา เป็นฝ่ายตัดสินใจ ริเริ่มกิจกรรม และรับผลประโยชน์ เป็นสมาชิกทางสังคมหรือเป็นผู้นำท้องถิ่น มีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานอื่น และได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยด้านนักพัฒนา โดยนักพัฒนาจะต้องศึกษาชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของกระบวนการมีส่วนร่วม ค้นหาผู้นำที่มีศักยภาพ รวบรวมชาวบ้าน เพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน และดำเนินงานพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ปัจจัยจูงใจ คือ การได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาและ โครงการพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

ในด้านปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมนั้น แม้ว่าหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมีเป้าหมายในการให้ประชาชนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุดก็ตาม แต่กรณีของประเทศไทยเท่าที่ผ่านมาถือว่าประชาชนยังมีบทบาทน้อยมาก การดำเนินการต่าง ๆ มักกระทำโดยองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐแต่เพียงลำพัง ข้อสังเกตที่ประจักษ์ชัดคือ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 ซึ่งให้สิทธิแก่ประชาชนมากขึ้นในหลาย ๆ ด้าน เปิดโอกาสให้ประชาชนเรียนรู้และให้สิทธิของตนเองตามกฎหมายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรวมพลังของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนิน กิจการสาธารณะขององค์กรของรัฐมากขึ้น

หากวิเคราะห์ถึงสภาพการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการสาธารณะของประเทศไทย ซึ่งจัดว่ายังมีปัญหาและอุปสรรค และทำให้การดำเนินโครงการหลายประเภทเป็นไปอย่างไม่โปร่งใส อาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2543) ประการแรก ประชาชนเองยังขาดความตระหนัก ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิ และบทบาทหน้าที่ของตนเอง และจิตสำนึก ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม ประการที่สอง ระบบราชการแบบเดิมที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม อาทิ ระบบอุปถัมภ์ เป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ความเกรงใจ และความยากจนที่ทำให้ชาวชนบทต้องดิ้นรนหาที่พึ่ง ความไม่มั่นใจในสถานภาพทางสังคมของตนเอง ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งต้องพึ่งพามุคคณาภิชนนอก ดูถูกตนเอง และพยายามเลือกผู้นำที่สามารถอุปถัมภ์ตัวเองได้ ระบบราชการที่ยังไม่มีการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้ประชาชนไม่ต้องการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการใด ๆ เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของ

รัฐ และความคิดของเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการที่รับผิดชอบที่ว่าตนเองเป็นผู้มีหน้าที่แต่เพียงลำพังในการบริหารกิจการสาธารณะ ประชาชนเป็นเพียงผู้ที่คอยรับผลประโยชน์ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอาจทำให้การทำงานล่าช้า และไม่ทันการ

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม

1. ความหมายและความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม

สมชาย สนั่นเมือง (2544) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญมาก ทั้งนี้ความเกี่ยวข้องของชุมชนกับการท่องเที่ยวจะสามารถกำหนดได้ใน 2 ลักษณะ

1. ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับทางเศรษฐกิจคือ จะเกิดการสร้างงาน การพัฒนาอาชีพ การท่องเที่ยว เกิดระบบตลาด ระบบผลิตภัณฑ์ เป็นแหล่งรายได้ และครอบครัวชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมและผลประโยชน์ทางสังคม คือ การพัฒนาทางสร้างสรรค์ในสังคม การติดต่อที่มีรูปแบบมากขึ้น มีการสร้างสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ความปลอดภัย และการมีระเบียบ อิศระของสังคมจะได้รับการเอาใจใส่มากขึ้น

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนทั้งทางบวกและลบ คือถ้าบวกจะมีผลทางเศรษฐกิจ สังคม ส่วนทางลบ คือ ความทรุดโทรมของสังคมที่เนื่องจากการจัดการไม่ดี โครงสร้างการบริหารชุมชนอาจเปลี่ยนแปลงไปเพราะสาเหตุมาจากการจัดการชุมชนไม่ดีเช่นกัน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า การสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรักความหวงแหน การสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2555) จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัวและเกิดความยั่งยืน และเพื่อเร่งรัดและสร้างศักยภาพในการหารายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีความพร้อมทั้งด้านคุณภาพการแข่งขัน และให้เกิดการสร้างรายได้และกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยกำหนดยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านกลไกการมีส่วนร่วมทั้งในภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน

2. มิติของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม

พจนานาสวนศรี (2546) ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวว่า คนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง บทบาทของโครงการการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และธรรมชาติ คือ การเป็นสะพานเชื่อมความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน บอกกล่าวคนที่เข้าไปเยี่ยมชุมชน ให้เข้าใจในเรื่องราวของชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยว กติกา ข้อปฏิบัติ เมื่ออยู่ในชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็มีการพูดคุยกับชาวบ้านให้ชัดเจนถึงเป้าหมายของการทำกิจกรรมนี้ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน บางแห่งมองว่าเป็นการเผยแพร่เรื่องราววิถีชีวิตวัฒนธรรม ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน บางแห่งอาจมองว่านอกจากเผยแพร่แล้ว น่าจะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน เราจึงต้องมองถึงข้อดีและข้อเสียและแนวทางป้องกันร่วมกันค้นหาเสน่ห์ของชุมชนซึ่งหมายถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่น่าสนใจและยังได้กล่าวถึงการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นทางเลือกที่สามารถตอบสนอง และพัฒนาสู่กระบวนการพัฒนาสังคมแบบยั่งยืนได้ ภายใต้มิติต่าง ๆ ดังนี้

มิติด้านสิ่งแวดล้อม ควรเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และจำกัดให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

มิติด้านการเมือง กิจกรรมนี้ควรเป็นกิจกรรมหนึ่งของการรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนระดับล่าง โดยการสร้างกระบวนการวางแผนและการตัดสินใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงชุมชน

มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม กิจกรรมนี้ควรสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการเท่าทันต่อวัฒนธรรมแบบเมืองที่เติบโตอย่างไร้รากฐาน

มิติด้านเศรษฐกิจ คือ การกระจายรายได้ ผลกำไรที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงชุมชนอย่างแท้จริง ประชาชนในพื้นที่ร่วมพัฒนาควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวภายในพื้นที่และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

ภักดี รัตนผล (2545) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ท้องถิ่น ชุมชน และภาคเอกชนในทิศทางปัจจุบัน และอนาคต ควรเป็นไปในลักษณะที่ภาครัฐเป็นหน่วยงานสนับสนุน โดยให้ชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชนเป็นหน่วยดำเนินการบริหารจัดการภายใต้วัตถุประสงค์ร่วม คือการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีเหตุผลสนับสนุน 4 ประการ คือ

1. ตามข้อบัญญัติรัฐธรรมนูญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความรู้สึกในความเป็นเจ้าของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นและชุมชนของตนเอง

3. จากข้อกำหนดและแนวทางในการกระจายอำนาจในการจัดการงบประมาณและการคลังจากส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคลงสู่ท้องถิ่น อันจะส่งผลให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นและชุมชนของตนเอง

4. จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่า คนในท้องถิ่นจะมีความรู้สึกรักหวงแหนทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของเขาเองมากกว่าคนอื่น

3. หลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540 อ้างถึงใน อุษาวดี พูลพิพัฒน์, 2545) ได้สรุปการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม มีหลักการดังนี้

3.1 การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอคิ (Using Resource Sustainable) ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเน้นการทำธุรกิจในระยะยาว

3.2 การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย (Reducing over-consumption and waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

3.3 การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ (Maintaining diversity) สังคม และวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และจะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต

3.4 การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating tourism into planning) เข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

3.5 การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น (Supporting local economic) โดยคำนึงถึงราคาและพัฒนาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

3.6 เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving local communities) ในด้านการจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว

3.7 การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting stakeholders and the public) เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา

3.8 เป็นการฝึกอบรมบุคลากร (Training staff) โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีปฏิบัติ ในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุก ๆ ระดับ เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

3.9 ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อ ธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Marketing tourism responsibly) อีกทั้งเป็น การช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

3.10 การวิจัยและติดตามผล (Undertaking research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ ในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4. ลักษณะและองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม

มนัส สุวรรณ (2541) ได้กล่าวว่า ทิศทางและแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชน จะต้องมีการมุ่งมั่นไปสู่การร่วมมือในการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการรองรับการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ได้แก่

ระดับนโยบาย จะต้องมีการหาทางให้สมาชิกในชุมชนทุกคนทุกระดับรับทราบนโยบาย การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ระดับแผนงานหรือโครงการ จะต้องหาทางให้ชุมชนเข้าใจแบบแผนการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนให้ชัดเจนทุกระดับแผน

ระดับปฏิบัติ ให้สมาชิกของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ทุกชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวศึกษา แผนปฏิบัติ แนวทาง และวิธีปฏิบัติให้เข้าใจ จนสามารถให้ความร่วมมือและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีการแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนของการปฏิบัติจนกว่าจะมั่นใจได้ว่าสมาชิกชุมชน ทุกคน ทุกระดับดำเนินการไปได้ถูกทิศทางแล้ว

ระดับประเมินผล จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจการติดตามผลปฏิบัติงาน ตามแผนงานหรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จนสามารถประเมินผลได้อย่างถูกต้องและมี ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 4 ด้านพร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของ CBT: มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) ศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อน เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ 2) ศักยภาพของพื้นที่ หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตนสามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน 3) การจัดการ ชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจ เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชน รู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรรรายได้อย่างไร และ 4) การมีส่วนร่วม เป็นการสื่อความคิดเห็น การอภิปราย รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการระดมความคิด จากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่น พบว่าชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุย ร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตามสำหรับหลักการทางการเมืองการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการวินิจฉัยวิเคราะห์สภาพปัญหา ผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วม ทั้งการคิดร่วม วางแผนร่วมทำกิจกรรมร่วม ติดตามประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันและรับประโยชน์ร่วมกัน ชุมชนต้องการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้วเช่นกัน เพื่อกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบาย การบริหาร การจัดการ การประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนที่เห็นร่วมกัน รูปแบบ เนื้อหา กิจกรรมของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน มีความเป็นธรรม และให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์ และลดผลกระทบในเชิงลบ มีกฎ กติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้ ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนชาวบ้านทั่วไป และนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้อง เหมาะสม

และมีความชัดเจน การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีความมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายในชุมชน ด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และพิจารณา ร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีส่วน ไปสนับสนุน การพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อำชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้อง ดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการท่องเที่ยว จะเป็น การทำลายชีวิตและจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน และองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง พอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และพร้อมจะหยุดเมื่อเกินขีดความสามารถในการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากมองในแง่ความพร้อมของชุมชนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ในมิติของชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นไปได้ด้วยดีนั้นยังต้องพิจารณาจากมิตินอก ชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยได้แก่ การตลาด นโยบายรัฐที่เข้ามาสนับสนุน และพฤติกรรมของ นักท่องเที่ยว เป็นต้น ในด้านกระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวนั้น จะเห็นได้ว่าในมิติของชุมชนไม่ได้มองเรื่องรายได้เป็นเรื่องหลัก ผิดกับในระดับนโยบายการท่องเที่ยวมักจะให้ความสำคัญเรื่องรายได้เป็นอันดับแรก หากเอาคุณค่า วิถีชีวิตที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทย อันได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ประกอบกับการมี วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ความรักในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย ก็จะทำให้การริเริ่มและมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น

ลินธู สโรบล (2546) กล่าวว่า ท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ทางเลือกในการจัดการ ท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของ ทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้าน ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้ เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคน ในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผนการดำเนินงาน การสรุปบทเรียน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

สายรุ้ง ดิน โลกสูง (2549) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ชุมชนแต่ละแห่งล้วน มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ชุมชนมีอยู่ บางชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บางชุมชนมีความโดดเด่น ด้านสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ในขณะที่บางชุมชนมีข้อเด่นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณีหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวิถีการผลิตที่เอื้อต่อการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยว สามารถนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้เป็นอย่างดี

อภิวัฒน์ ภูริศิวารักษ์ (2551) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนแตกต่างจากการท่องเที่ยวชนิดอื่นตรงที่ ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดทิศทางในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนเอง โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ชุมชนจะมีบทบาทเป็นเจ้าของ ผู้ริเริ่ม ไม่ใช่ผู้ให้ความร่วมมือ

กล่าวโดยสรุป ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากประชาชนภายในชุมชนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนในการปรึกษาหารือ และตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกัน ในการร่วมกันอนุรักษ์ ฟื้นฟู วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อปรับปรุงให้สังคม วัฒนธรรมและสภาพเศรษฐกิจของชุมชนนั้น ๆ มีเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ซึ่งเป็นความเจริญที่สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน

2. ลักษณะสำคัญและองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สินธุ์ สโรบล (2546) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า การนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมาใช้นั้น จะต้องพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถ และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2550) กล่าวว่า ลักษณะการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวขนาดเล็กที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้คนในท้องถิ่น ในฐานะเจ้าของชุมชน มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและสถานที่ในพื้นที่ สิ่งปลูกสร้างต้องยึดถือสอดคล้องกับท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน และการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นต้องทำให้สิ่งสามัญธรรมดาเป็นสิ่งที่พิเศษสำหรับนักท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสวิถีชีวิตในชุมชนนั้น ๆ ทำให้ชุมชนมีการสร้างงาน สร้างรายได้ บนพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2554) ได้สรุปองค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีอยู่ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

1.1 ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1.2 ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. ด้านองค์กรชุมชน

- 1.1 ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
- 1.2 มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย
- 1.3 ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ

- 3.1 มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
- 3.2 มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชน โดยรวมได้
- 3.3 มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- 3.4 มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนด้านการเรียนรู้
- 3.5 ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 3.6 มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
- 3.7 สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

4. ด้านการเรียนรู้

- 4.1 ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 4.2 มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
- 4.3 สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

3. หลักการและบริบทของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2554) ได้สรุปการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชน
2. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
3. สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชนและท้องถิ่น
4. สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

5. มีความยั่งยืนไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. รักษาความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของชุมชนให้ดำรงอยู่ต่อไป
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม คือคนในชุมชนและผู้มาเยือน
8. มีความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. คนในชุมชนได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมจากกิจกรรมท่องเที่ยว
10. มีการนำรายได้ไปพัฒนาชุมชนและสาธารณประโยชน์ของชุมชนให้เกิดการพัฒนา

ที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจ หรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่อง ในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

สินธุ์ สโรบล (2546) ได้สรุปถึงบริบทการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในงานวิจัยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในมิติของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของพื้นที่แหล่งทรัพยากรอันหลากหลายของชุมชน การพิจารณาการใช้ประโยชน์ในประเด็นนี้เป็นการเน้นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงตั้งอยู่บนฐานคิดที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการผสมผสานจุดมุ่งหมายของการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อม รวมทั้งอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ของชุมชนอันมีวิถีชีวิตและจารีตประเพณีแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายให้คนในชุมชนรู้จักการสร้างสำนึกท้องถิ่นเร่งเร็ว ความภาคภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมประเพณีของตน รวมทั้งสามารถให้คำอธิบายกับคน นอกหรือนักท่องเที่ยวได้รับรู้ และเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ว่าเป็นความสวยงามและมีคุณค่าอย่างไร ตลอดจนการสื่อให้เห็นพัฒนาการของวัฒนธรรม จารีตประเพณี ทั้งนี้เพื่อให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การเคารพต่อความเชื่อ ศักดิ์ศรีและสิทธิในการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ วัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมของชุมชน

2. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของการบริหารจัดการ โดยชุมชน การพิจารณาการใช้ประโยชน์ในประเด็นนี้เน้นการจัดการท่องเที่ยวบนเงื่อนไขของการจัดการที่มีความรับผิดชอบ

ที่จะช่วยกันลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ทั้งนี้มุ่งให้มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ การจัดการสมรรถนะของการรองรับในระบบนิเวศ รวมทั้งการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต โดยเน้นภายใต้เงื่อนไขของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับธรรมชาติในฐานะเป็นวิถีชีวิตที่เกื้อกูลในระบบนิเวศเดียวกันภายใต้หลักการที่ว่าคนที่ดูแลรักษาทรัพยากรย่อมสมควรได้รับประโยชน์จากการดูแลรักษานั้น นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยกันประชาสัมพันธ์และเสนอแนวคิดในการเคลื่อนไหวให้นักท่องเที่ยวได้เป็นผู้เข้าร่วมขบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและกระจายผลประโยชน์ที่เกื้อหนุนกันระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

3. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการท่องเที่ยว การพิจารณาการใช้ประโยชน์ประเด็นนี้เป็นการเน้นให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยมีกิจกรรมการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการเรียนรู้ในวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม อันหลากหลาย ตลอดจนความเป็นชาติพันธุ์อันเป็นการช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ และสร้างความตระหนัก สร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้กับนักท่องเที่ยว ให้กับประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการ ทั้งนี้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาจนำไปสู่การสร้างกระบวนการทางสังคมที่ชุมชนท้องถิ่นมีความพยายามในการปรับตัวภายใต้บริบทของสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องรวมทั้งการสร้างดุลยภาพระหว่างการผลิตในภาคเกษตรกรรมกับการประกอบอาชีพของชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรของชุมชน ตลอดจนการรวมตัวกันเพื่อต่อสู้การเอารัดเอาเปรียบของบริษัทนำเที่ยวจากภายนอก

4. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการจัดการตัวเอง การพิจารณาการใช้ประโยชน์จากการวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านนี้ เป็นการคำนึงถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น และหมายรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน โดยมีจุดหมายปลายทางในการกลับมาบำรุงดูแลรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติชุมชนท้องถิ่นเองก็สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพของการท่องเที่ยวของตนเองได้ โดยเริ่มต้นจากชุมชนระดับรากหญ้าจนถึงองค์กรการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอีกด้วย

5. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในฐานะกลไกการพัฒนาชุมชน การพิจารณาการใช้ประโยชน์ในบริบทนี้เป็นความพยายามจะชี้ให้เห็นถึงบทบาทของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวต่อ

การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรชุมชนท้องถิ่นควบคู่กับการอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติอย่างยั่งยืน ดังนั้นการสนับสนุนโครงการวิจัยแบบนี้เป็นความพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือได้ว่าเป็น “เครื่องมือและกลไกของชุมชนท้องถิ่น” ในฐานะที่เป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมจารีตประเพณีอันหลากหลายของชุมชน และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยยังให้ความสำคัญต่อความพยายามในการอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความจำเป็นที่จะต้องมองให้เห็นถึงบริบทของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองและสภาพแวดล้อมธรรมชาติซึ่งสัมพันธ์กับเงื่อนไขภายนอกในระดับภาคและระดับมหภาคที่สามารถเชื่อมโยงปรากฏการณ์ในท้องถิ่นกับ เงื่อนไขภายนอกและยังช่วยชี้ให้เห็นทิศทางของการพัฒนาประเทศที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชน ท้องถิ่นอย่างชัดเจน

6. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในฐานะของการสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชน การพิจารณาการใช้ประโยชน์ในบริบทนี้เป็นการย้อนกลับไปพิจารณาปัญหาของสังคมของชุมชนซึ่งอาจพบว่าชุมชนท้องถิ่นหลายแห่งกำลังเผชิญหน้ากับปัญหาวิกฤต ในด้านของความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและ ความยากจน ดังนั้นการพิจารณาประเด็นนี้จึงเป็นความพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถเป็นคำตอบส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยพิจารณาการท่องเที่ยวในฐานะของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กองทุนชุมชน การพัฒนาอาชีพและฝีมือแรงงาน หัตถกรรมพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัยจากสารพิษ รวมทั้งการพลิกฟื้นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในด้านการเชื่อมต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของทางเลือกใหม่ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างหลากหลาย

7. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในฐานะของการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาพความเป็นจริงของการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวก็คือการที่ภาคเอกชนบางแห่งบางจังหวัดได้มีบทบาทเข้ามาผูกขาดธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งเน้นการสร้างรายได้และความเจริญเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว และบางครั้งด้วยความไม่เข้าใจในเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ การจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวดังกล่าวได้สร้างผลกระทบต่อการทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ อันเนื่องจากชุมชนท้องถิ่นขาดอำนาจในการจัดการท่องเที่ยวของตน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเข้ามากำหนดบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้เข้ามามีส่วนสำคัญร่วมกับภาคประชาชน ในการจัดการและหารูปแบบของการท่องเที่ยว

ในบริบทของชุมชนท้องถิ่น อันจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในระดับต่าง รวมทั้งระบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างมากขึ้น

นโยบายด้านการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะเลขานุการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้จัดทำร่างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติพิจารณา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัวและเกิดความยั่งยืน และเพื่อเร่งรัดและสร้างศักยภาพในการหารายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีความพร้อมทั้งด้านคุณภาพการแข่งขัน และให้เกิดการสร้างรายได้ และกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับนี้จึงได้มุ่งเน้นการป้องกันแก้ไขผลกระทบด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศ ตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570 โดยน้อมนำแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มาใช้ในการจัดทำแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบองค์รวมที่สร้างทั้งรายได้และกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้เป็นกรอบทิศทางในการกระตุ้นและฟื้นฟูภาคการท่องเที่ยวของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
2. ช่วยลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้การบูรณาการ การทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. หน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน โดยนำกลยุทธ์ไปแปลงเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการในหน่วยงาน/ องค์กรของตน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหาที่ยังคงมีอยู่ในภาคการท่องเที่ยว และแก้ไขปัญหาเร่งด่วนด้านการท่องเที่ยว โดยจะมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล
4. แก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้าง เพื่อสร้างความสมดุลและยั่งยืน สร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้ภาค

ประชาชน ภาคเอกชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยว ไม่ให้อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมหรือถูกทำลาย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกในปริมาณที่เหมาะสม สะดวก และบริการที่มีคุณภาพ เป็นต้น ด้วยความจำเป็นดังที่กล่าวมา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะเลขานุการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับนี้เพื่อกำหนดกรอบทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมและเกิดการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืนต่อไป (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นตำบลหนึ่งในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เหตุที่ได้ชื่อว่าตำบลว่า “บางน้ำผึ้ง” นั้น จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุ เล่ากันในหลายที่มา บ้างว่า เดิมพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ที่มีไม้ยืนต้นและไม้ผลที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก ทำให้มีฝูงผึ้งมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มักจะเข้าป่าหาน้ำผึ้งกันได้เป็นจำนวนมาก จึงเรียกกันต่อมา ว่า ตำบลบางน้ำผึ้ง และนิยมนำมาใส่บาตรถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ซึ่งถือเป็นของสูงค่าและมีคุณค่า มีความบริสุทธิ์ จึงเกิดเป็นประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งสืบต่อกันมา เป็นการปฏิบัติตัวอย่างเมื่อครั้งพุทธกาล ประชาชนก็นิยมถวายน้ำผึ้งป่าให้กับพระพุทธรูป อีกคำบอกเล่าหนึ่ง คือ ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนดั้งเดิม ตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมมีชื่อหมู่บ้านอย่างไรนั้นไม่ปรากฏหลักฐาน แต่มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่ง พระองค์เจ้าสายน้ำผึ้งและพระนางเจ้าสุชาดาได้เสด็จประพาสทางชลมารคมาในพื้นที่บริเวณนี้ตามลำน้ำเจ้าพระยา เมื่อเสด็จมาถึงบริเวณนี้พบว่าพื้นที่บริเวณนี้มีความร่มรื่น อุดมสมบูรณ์ มีพันธุ์ไม้ขึ้นอยู่หนาแน่น ทำให้มีฝูงผึ้งมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และมีผู้เก็บน้ำผึ้งมาถวาย พระนางเจ้าสุชาดาจึงทรงอธิษฐานจิตว่าหากน้ำผึ้งที่ได้รับมา สามารถช่วยรักษาโรคเรื้อรังของพระธิดาได้ จะทรงสร้างวัดถวายไว้ในพื้นที่ชุมชนแห่งนี้ เป็นที่น่ายศรยว่าน้ำผึ้งที่ได้มาจากบริเวณนี้สามารถรักษาโรคของพระธิดาได้ พระองค์เจ้าสายน้ำผึ้งจึงโปรดให้สร้างวัดบางน้ำผึ้งนอก และพระนางเจ้าสุชาดาได้โปรดให้สร้างวัดบางน้ำผึ้งใน ขึ้นและตั้งชื่อว่า “วัดสุชาดา” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาจนเป็นวัดบางน้ำผึ้งในมาจนถึงปัจจุบันนี้ และเรียกชุมชนบริเวณนี้ว่า “บ้านบางน้ำผึ้ง” และต่อมาจึงตั้งเป็นตำบลบางน้ำผึ้ง มาจนถึงปัจจุบันนี้

ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของอำเภอพระประแดง บนพื้นที่บางกระเจ้า ที่เป็นพื้นที่ที่เรียกว่า พื้นที่กระเพาะหมู ซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มสีเขียวขนาดใหญ่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีรูปร่างคล้ายกระเพาะหมูหรือแอกวัว เป็นพื้นที่ราบลุ่มต่ำ ชนิดดินเป็นดินตะกอนมีความอุดมสมบูรณ์สูง อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครมากที่สุด และได้รับการขนานนามว่าเป็น พื้นที่ซึ่งเป็น “ปอดของกรุงเทพมหานคร” จึงได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นเพื่อให้เกิดสภาพเป็นพื้นที่สีเขียว พื้นที่บางส่วนยังมีสภาพเป็นสวนผลไม้ดั้งเดิม รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้ มีเพียงสะพานทางเดินเท้าด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กใช้เป็นเส้นทางเดิน เส้นทางจักรยานและจักรยานยนต์ จึงเป็นพื้นที่ปลอดมลพิษ ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่นิยมการขี่จักรยานท่องเที่ยว รวมทั้งในพื้นที่ยังมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบวิถีชีวิตไทยดั้งเดิม มีบ้านเรือนไม้ทรงไทยที่มีอายุเก่าแก่หลายหลังที่ยังคงความสวยงามและอยู่ในสภาพสมบูรณ์อยู่ที่ตำบลบางน้ำผึ้ง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เดิมมีพื้นที่กว้างใหญ่ ต่อมาได้แยกออกเป็นตำบลบางกระเจ้า ทำให้มีพื้นที่ลดลง ตั้งทางด้านทิศเหนือของอำเภอพระประแดง ห่างจากที่ว่าการอำเภอพระประแดง ประมาณ 5 กิโลเมตร ตามเส้นทางถนนสายเพชรหึงษ์ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

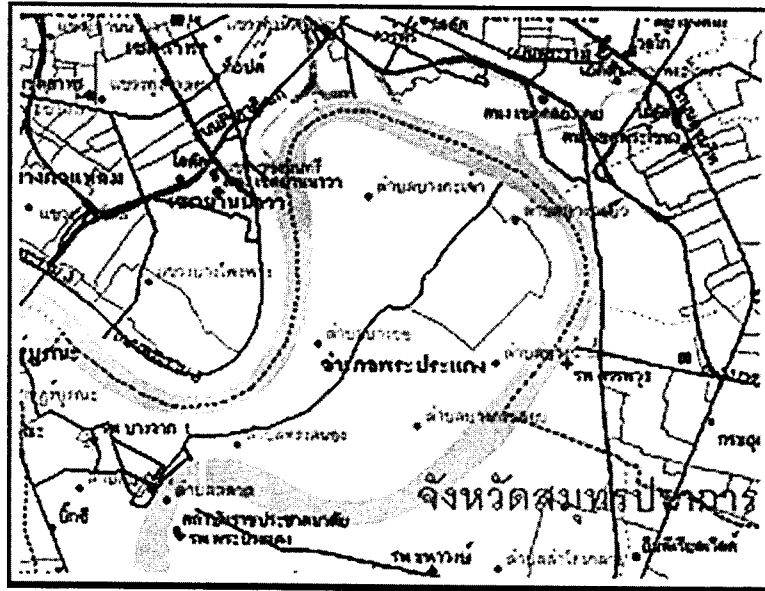
ทิศเหนือ ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางกอบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ แม่น้ำเจ้าพระยา (ฝั่งตรงข้ามเขตบางนา กรุงเทพมหานคร)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลบางยอ และองค์การบริหารส่วนตำบลบางกอบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศใต้ ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

พื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง เป็นพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นพื้นที่ดินตะกอนซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนในแม่น้ำเจ้าพระยาและลำคลองสายต่าง ๆ ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูงเหมาะแก่การทำสวน ประเภทสวนผลไม้ต่าง ๆ และพืชสวนอื่น ๆ (องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง, 2556)

ภาพที่ 3 แผนที่ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

สายชล พุกขพันธ์ (2549) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม: กรณีศึกษา บ้านป่าข้าวหลาม ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหมู่บ้านป่าข้าวหลาม ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการศึกษาได้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคทางการท่องเที่ยว (SWOT) ของหมู่บ้าน โดยใช้ข้อมูลจากชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและจัดสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ประกอบกับใช้เทคนิคของ Demming ในการวิเคราะห์และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ใช้การตีความข้อมูล อธิบายและสร้างข้อสรุปข้อมูลจากข้อมูลที่ได้ร่วมกับการจัดการเสวนากลุ่มของชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขและปรับปรุงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายและอธิบาย วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ แล้วนำมาประกอบกับข้อมูลที่รวบรวมได้จากหมู่บ้าน ด้วยการสอบถาม สังเกตแบบมีส่วนร่วม สันทนากลุ่มและการบันทึกภาพ

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า จุดแข็งทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน คือ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ความสวยงามของลำน้ำแม่แตง และการท่องเที่ยวตามแก่งหินต่าง ๆ ประกอบกับความเงียบสงบของหมู่บ้าน การคงอยู่ของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและความมีไมตรีจิตของชาวบ้าน จุดอ่อนคือการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีบางอย่าง เช่น การแต่งกาย การสร้างบ้านเรือนที่ทันสมัย และสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่าง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการนับถือศาสนาจากความเชื่อดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นการนับถือศาสนาคริสต์ ประกอบกับการขาดความสามัคคีของชาวบ้าน ความไม่กระตือรือร้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โอกาส คือ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสนใจการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนเผ่า รวมถึงการท่องเที่ยวแบบผจญภัยมากยิ่งขึ้น รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย อุปสรรค คือ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวไม่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมทั้งขาดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านป่าข้าวหลาม ทำให้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของหมู่บ้านป่าข้าวหลามได้ดังนี้ คือ การร่วมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม พัฒนาภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้านให้สวยงาม การสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและร่วมรับผลประโยชน์อย่างยุติธรรมจากผู้ประกอบการท่องเที่ยว ทำการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังโดยการร่วมมือและประสานงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยต้องคำนึงถึงชุมชนเป็นสำคัญ

ศุทธาทิพย์ เข็มน้อย (2554) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง 350 ราย ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่าง t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมของชุมชน ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านระยะเวลาในการประกอบอาชีพ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม กับปัจจัย สภาพแวดล้อมและความผูกพันต่อชุมชน พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

วัลลี พุทโสม (2555) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการแบบมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับของการจัดการแบบมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เฉพาะอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และศึกษาถึงความแตกต่างของเพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบุคคลในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และ ผู้ประกอบการที่มีต่อการจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูล จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิและแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มบุคคลในท้องถิ่นครอบคลุม พื้นที่ท่องเที่ยว 3 ตำบล 200 คน นักท่องเที่ยว 200 คน และผู้ประกอบการ 146 คน รวมทั้งสิ้น 546 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ สมมุติฐาน ใช้ t-test (Independent samples) และ One way analysis of variance โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม การตัดสินใจ การติดตาม และประเมินผลของบุคคลในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการในเขต อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี มีระดับการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสูงสุด ด้านการค้นหาปัญหามากที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวต่ำสุด ด้านการวางแผนมากที่สุด คือ ช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผน และผู้ประกอบการที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกัน มีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่าบุคคลในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการที่มีอายุ และอาชีพที่แตกต่างกันมีการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ กลุ่มของผู้ที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวแตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มากกว่า ผู้ที่มีอายุ 31 ปี ถึง 60 ปี และกลุ่มของผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว แตกต่างกัน พบว่าผู้ที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการที่มีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ อาชีพรับจ้าง อาชีพพนักงาน

บริษัท และอาชีพอื่น ๆ มีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากกว่าผู้ประกอบการ ที่มีอาชีพร้านอาหารหรือภัตตาคาร

กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ได้ค้นคว้าอิสระเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี วัดอุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ของชุมชนในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนกับปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ประชากรที่ใช้ศึกษาได้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอินทร์บุรี ตำบลทับยา และตำบลห้วยชัน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ Independent samples t-test และ One-way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย อายุต่ำกว่า 30 ปี สถานภาพสมรสแล้ว ระดับการศึกษาอยู่ที่ปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท และมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการปฏิบัติการประชาชนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด รองมาได้แก่ รองมาได้แก่ ด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล และผลการวิเคราะห์สมมติฐาน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน ส่วนเพศ สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

วิภาดา มุกดา (2556) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก วัดอุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล / สถานภาพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และเพื่อศึกษาผลจากการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการสังเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดลำดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.25) อายุส่วนใหญ่จะมีอายุ 20-30 ปี (ร้อยละ 37.00) อาชีพส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ (37.25) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. คิดเป็น

ร้อยละ (25.50) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ (36.50) ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ระยะเวลา 16-25 ปี คิดเป็นร้อยละ (42.75) 2) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่า เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 93.00 แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับส่วนใหญ่เป็นสื่อบุคคล (ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ) ร้อยละ 23.44 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมส่วนใหญ่เป็นการประชุมหมู่บ้านของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 67

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่าภาพรวมความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 54

4. ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

5. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างพบว่า เพศ ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนอายุ อาชีพ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กันกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

6. ผลจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืน 1) ด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานของรัฐจะต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความสวยงาม โดดเด่น ปลอดภัย ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว จัดตั้งศูนย์ประสานงานการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ให้มากขึ้น 2) ด้านสังคม และวัฒนธรรม หน่วยงานของรัฐจะต้องหาจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยการหาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลายเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา โดยการจัดโครงการกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในช่วงเทศกาล เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางมาท่องเที่ยวตามประเพณีต่าง ๆ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม ควรให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกี่ยวกับผลเสีย ผลกระทบที่เกิดขึ้น ควรมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ เอกสารแผ่นพับ ให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว กำหนดมาตรการกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนเน้นการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทั้งกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

กมลลักษณ์ สงทพิย์ (2557) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อสำรวจความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน การวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างประชาชนโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง นำข้อมูลวิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ประชากร (t-test) และการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลบางคูเวียง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ 36-50 ปี สถานภาพสมรส โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่พักอาศัยมากกว่า 10 ปี และไม่ได้เป็นสมาชิกของชมรมหรือองค์กรใด ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านของการมีส่วนร่วม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มากที่สุด โดยรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ด้านความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชนอยู่ในระดับมีความรู้ความเข้าใจมาก ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียนในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน พบว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นตัวกลางระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ ในด้านความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียนทั้ง 3 กลุ่มให้ความคิดเห็นเหมือนกันว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือการอนุรักษ์ประเพณี และวิถีชีวิตในชุมชนไว้ดั้งเดิม เช่น การขายของบนเรือ ในด้านปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ไม่พบปัญหาหรืออุปสรรค ขึ้นอยู่กับทางวัดว่าจะให้ทางภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ช่วยสนับสนุนด้านใดบ้าง ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย คือ ทางวัด ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์

โดยมุ่งให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ การมีส่วนร่วมในประเด็นต่าง ๆ มิใช่เป็นหน้าที่ของฝ่ายวัด และภาครัฐเท่านั้น ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาและทุกฝ่ายเข้าใจในบทบาทและหน้าที่เป็นอย่างดี โดยเข้าไปส่งเสริมให้มีการปฏิบัติและการทำกิจกรรมร่วมกันให้มากขึ้น

ประหยัด ตะคอนรัมย์ (2544) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดริมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวตลาดริมน้ำดอนหวาย เนื่องจากตลาดริมน้ำดอนหวายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็ว มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากในพื้นที่อันจำกัด (ประมาณ 74 ไร่) อันอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวตลาดน้ำดอนหวายเป็นการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในรูปขององค์กรชุมชน คือ คณะกรรมการตลาดริมน้ำดอนหวาย วิธีการศึกษา อาศัยข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้จากการสำรวจภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามการสัมภาษณ์ และข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ พร้อมศึกษารูปแบบและบทบาทการบริหารและจัดการการบริหารที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวบรวมสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินงาน เพื่อนำเสนอแนวทางในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคือ รสชาติอาหารและความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดริมน้ำ ในด้านปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ปัญหาด้านการบริการการท่องเที่ยวและเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเฉพาะแหล่งน้ำธรรมชาติ ในด้านปัญหาการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรชุมชน ได้แก่ การขาดการบริหารจัดการที่ดี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ปัญหาการจัดเก็บผลประโยชน์ ปัญหาด้านงบประมาณ การขาดการประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การศึกษาครั้งนี้ในด้านการจัดองค์กรในการแก้ปัญหา ได้เสนอรูปแบบการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวชุมชนใหม่ โดยเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระพี้ ร่วมกับคณะกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย เป็นองค์กรดำเนินงาน โดยการออกข้อบังคับและระเบียบที่ชัดเจน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวข้างเคียง รวมทั้งการวางแผนการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความสมดุลของสภาพแวดล้อมตามหลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จุมพล หนิมพานิช และบุญศรี พรหมมาพันธุ์ (2548) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล และเพื่อศึกษาแนวทางการ

พัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ ในเรื่องการวางแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีการดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ มีการสำรวจข้อมูลด้านต่าง ๆ ประกอบการจัดทำแผน (ร้อยละ 58.3) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน (ร้อยละ 57.3) มีการกำหนดนโยบาย/แผนงาน/ รวมทั้งกลยุทธ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน (ร้อยละ 53.0) และมีการจัดทำแผนงาน/ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนที่ครอบคลุมการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ (ร้อยละ 51.9) ทักษะการบริหารจัดการและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความพร้อมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลมีทักษะในการกำหนดระบบงาน กระบวนการบริหารจัดการ การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการตลาด และมีความพร้อมปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และการสร้างเครือข่ายกับชุมชน องค์กรชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน พบว่ามีความจำเป็น (ร้อยละ 74.3) เพราะมีประโยชน์ด้านการประสานความร่วมมือ (ร้อยละ 69.8) การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง (ร้อยละ 68.3) และก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน (ร้อยละ 65.2) ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ทรัพยากรที่ใช้ในการสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุครุภัณฑ์ ไม่เพียงพอ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ยังขาดมาตรฐานด้านคุณภาพ ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ขาดการประสานความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ในการปกป้องดูแล ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีผลทำให้แหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย ขาดการฟื้นฟูบำรุงรักษา สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพของ องค์การบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมด้านของที่ระลึกของพื้นเมือง ได้แก่ การส่งเสริมศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน สิ่งทอ ของฝากต่าง ๆ ด้านแหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี และด้านรูปแบบการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ธรรมชาติ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนและควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ให้แก่บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประเวศ หอมชื่น (2551) ได้วิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านชะชอม หมู่ที่ 7 ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว และเพื่อศึกษาผลของการจัดการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจ

สังคม วัฒนธรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำข้อมูลมาจัดระบบ จำแนกประเภทเป็นหมวดหมู่ (Category) ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และนำมาวิเคราะห์ควบคู่บริบท (Context) โดยใช้วิธีสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ผลวิจัยพบว่าปัจจัยที่ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนบ้านชะจอมประสบผลสำเร็จนั้น คือ

1. ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว โดยโครงสร้างการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกลุ่มกินข้าวเช้าเฮือน กรรมการมาจากการเลือกของสมาชิกที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งส่วนใหญ่เลือกจากสมาชิกที่เป็นผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ประสบการณ์ในการพัฒนาหมู่บ้าน ร่วมกันเป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่มในรูปแบบประชาคมผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มกินข้าวเช้าเฮือนมีการแบ่งหน้าที่ออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ อย่างชัดเจน ในการต้อนรับนักท่องเที่ยวแต่ละครั้งเมื่อเสร็จสิ้นจะมีการประชุมสรุปบทเรียนร่วมกัน เพื่อทราบรายรับรายจ่าย รวมถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไข สำหรับการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป ในส่วนรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นมีทั้งการท่องเที่ยวโดยการจัดการเรียนรู้กระบวนการทำงานของกลุ่มอาชีพ ถ่ายทอดแนวทางการอนุรักษ์ป่าไม้ของชุมชน คนในชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนและเป็นผู้บริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง ส่วนองค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในด้าน การสนับสนุนงบประมาณ การให้คำแนะนำหรือการพัฒนาทักษะการทำงานให้กับชุมชนเท่านั้น ปัจจัยสำคัญอีกประการคือ องค์ความรู้และประสบการณ์เดิมของชุมชนในการทำงานแบบเครือข่ายกับชุมชนอื่น ๆ “กลุ่มกินข้าวเช้าเฮือน” ถือเป็นการประยุกต์เอาภาษาและวัฒนธรรมชุมชนอีสานดั้งเดิมมาเป็นอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมและการตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนที่มีอยู่ในชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใกล้จะสูญหายไปให้กลับมาอีกครั้ง เช่น การฟื้นฟูภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรจากป่า การละเล่นพื้นบ้าน การบายศรีสู่ขวัญ และที่สำคัญคือ การใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการหลอมรวมความร่วมมือคนในชุมชนให้เกิดความสามัคคี ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน

2. ในด้านผลของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นั้น เกิดการกระจายรายได้ในชุมชนนับตั้งแต่ผู้ประกอบการร้านค้า ในการจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว กลุ่มกิจกรรมที่มีผลิตภัณฑ์จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว กลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ กิจกรรมการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน ฯลฯ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนให้เกิดการหมุนเวียนของเงินในชุมชนได้เป็นอย่างดี และรายได้จากการจัดการท่องเที่ยวบางส่วนมีการจัดสรรเพื่อทำกิจการสาธารณะประโยชน์ในชุมชนด้วย การกำหนดสัดส่วนการแบ่งปันรายได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์/ ข้อตกลงร่วมกัน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม เป็นธรรม

จากผลของการศึกษาไม่พบว่าเคยมีปัญหาคความขัดแย้งในเรื่องการแบ่งปันรายได้ หรือผลประโยชน์อื่น จากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านชะชอมแต่อย่างใด ด้านผลต่อสังคม วัฒนธรรม เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนกับบุคคลภายนอกในระดับมหภาคของสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร มีการปฏิสัมพันธ์ของชุมชนกับภายนอกทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการที่ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การพัฒนาและการอนุรักษ์กับนักท่องเที่ยวหรือคณะที่มาศึกษาดูงานผ่านกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านชะชอม มีการให้ความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น การบายศรีสู่ขวัญ พิธีคอบปู้ตา (เป็นพิธีการวะ หรือบอกกล่าวผีบรรพบุรุษผู้คุ้มครองหมู่บ้าน) รวมถึง การสืบสานศิลปะ การละเล่นพื้นบ้าน เช่น รำจับแงบ มวยโบราณ ศิลปะการแสดงหมอลำของหมู่บ้าน ผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ได้มีการนำเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์ท้องถิ่น มีกระบวนการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนให้ตระหนักในคุณค่า เพราะชาวบ้านรวมกลุ่มกันอนุรักษ์ป่าชุมชนมาก่อนและเมื่อชุมชนเข้มแข็ง ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ชาวบ้านจึงเกิดความคิดในการจัดการท่องเที่ยวขึ้น ดังนั้นเรื่องความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการจัดการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่ชุมชนบ้านชะชอมให้ความสำคัญควบคู่มาตั้งแต่ต้น

ในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม หรือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในมุมมองของผู้วิจัย มองว่าการท่องเที่ยวเป็นเพียงกิจกรรมหนึ่งในหลาย ๆ กิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการอยู่และกำลังกลายเป็นที่นิยมของคนภายนอก ตามกระแสของการท่องเที่ยวปัจจุบันเท่านั้น แต่ในแนวคิดของชาวบ้าน การจัดการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ประยุกต์หลาย ๆ เรื่องเข้าด้วยกัน เช่น การอนุรักษ์ การสร้างอาชีพ และรายได้เสริม การมีส่วนร่วมของชุมชน ในลักษณะการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนไปพร้อมกับการทำงาน (On the job training) การวางแผนและการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความถนัดของคนในชุมชน การวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นติดตามมาจากการจัดการท่องเที่ยวและการพัฒนาด้านอื่น ๆ

อภิวัฒน์ ภูริศวารักษ์ (2551) ได้วิจัย เรื่อง “การจัดการท่องเที่ยว โดยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาพื้นที่บ้านฝั่งท่า หมู่ 5 ตำบลวังกั๊พ อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน การจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้น และการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาในพื้นที่ ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม ข้อมูลที่ได้ ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และนำเสนอว่าชมรมท่องเที่ยว

เชิงเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ บ้านฝั่งท่า หมู่ 5 ตำบลวงก่พง อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวอย่างไร มีผลกระทบกับชุมชนอย่างไรบ้าง และประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างไร ผลวิจัยพบว่าชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ บ้านฝั่งท่า พัฒนามาจากกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน ซึ่งเกิดจากความคิดเห็นและการรวมกลุ่มกันเองของชาวบ้าน และเพื่อให้การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประสบความสำเร็จ จึงได้พัฒนารูปแบบเป็นการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่คนในชุมชนและนำมาซึ่งแรงจูงใจในการให้ความร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน การจัดโครงสร้าง และการดำเนินงานของชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการอนุรักษ์บ้านฝั่งท่า จะมีลักษณะเรียบง่าย ไม่มีโครงสร้างที่ซับซ้อน เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย และเกิดความโปร่งใส การบริหารจัดการ แบ่งตามกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรม ได้แก่ กิจกรรมเรือนำเที่ยวล่องแม่น้ำปราณ กิจกรรมที่พัก Home stay และอุทยานวังมัจฉา มีการระดมทุนในการดำเนินกิจการต่าง ๆ จากชาวบ้านเอง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกบ้าง การรับผลตอบแทน จะได้รับในลักษณะต่าง ๆ กัน ตามการมีส่วนร่วม เช่น ถ้าเป็นเจ้าของเรือนำเที่ยว จะได้รับค่าตอบแทนจากนักท่องเที่ยวโดยตรง แล้วหักเป็นเงินกองทุนของชมรม ส่วนกิจกรรม Home stay และกิจกรรมอุทยานวังมัจฉา จะได้รับค่าตอบแทนจากเงินปันผลที่ได้ลงหุ้นเอาไว้ การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ก่อให้เกิดผลกระทบในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ คือมีอาชีพเสริม สร้างงาน และเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการประชุมปรึกษาหารือกันภายในชุมชน สร้างความภาคภูมิใจ และเกิดความสามัคคีภายในชุมชน มิติด้านสิ่งแวดล้อมเกิดความยั่งยืนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเนื่องจากคนในชุมชน จะมีส่วนได้รับผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจากการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดปัญหาของชุมชนเอง รวมถึงร่วมกันพิจารณาวิธีแก้ไขปัญหา มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สำหรับข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ บ้านฝั่งท่า คือ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานให้เป็นระบบ มีหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน รวมถึงเพิ่มบริการต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น รถประจำทาง ร้านอาหาร และร้านค้า เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวก และความประทับใจมากขึ้น

ปรีชา คุณแสน (2555) ได้ทำการศึกษาในเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ ศึกษาผลการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ และประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ รวมทั้งสิ้น 365 คน และวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ มีการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ในระดับมาก โดยมีการดำเนินการด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ของชุมชนในระดับมาก ผลการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ พบว่า ภาพรวมผลการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก โดยสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ก่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนในระดับมาก และสามารถสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ได้ในระดับปานกลาง ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ ได้แก่ งบประมาณสำหรับการพัฒนา ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยชุมชนยังมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดอัตรากำลังที่ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยชุมชน โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนค่อนข้างมีจำกัด ไม่กว้างขวาง โครงสร้างพื้นฐานในชุมชนยังไม่ได้รับการพัฒนาระดับที่เหมาะสม เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ถูกต้อง ขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้ได้เรียนรู้ศึกษาดูงาน ขาดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และชุมชนยังขาดการร่วมกันคิดสร้างสรรค์กิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

สรุปได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบใด ไม่ว่าจะในพื้นที่ใด ประชาชนส่วนใหญ่จะให้การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เช่น สายชล พุกษนันท์ (2549) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาบ้านป่าข้าวหลาม ตำบลกี้ดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าอุปสรรคคือ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวไม่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมทั้งขาดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เช่นเดียวกับ ปรีชา คุณแสน (2555) ได้ทำการศึกษาในเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ ผลการศึกษาพบว่าชุมชนยังขาดการร่วมกันคิด

สร้างสรรค์กิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และเช่นเดียวกันกับ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ได้ค้นคว้าอิสระเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย และมีผลการวิจัยหลายท่านที่การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เช่น สุรชาติย์ เข็มน้อย (2554) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมของชุมชน ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาดา มุกดา (2556) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันกับ คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยของบางท่านที่ได้บ่งชี้ในทางบวกว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี เช่น อภิวัฒน์ ภูริศวารักษ์ (2551) ได้วิจัย เรื่อง “การจัดการท่องเที่ยว โดยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาพื้นที่บ้านฝั่งท่า หมู่ 5 ตำบลวังก้ง อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดปัญหาของชุมชนเอง รวมถึงร่วมกันพิจารณาวิธีแก้ไขปัญหา มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในขณะที่ วัลลีย์ พุทโสม (2555) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการแบบมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม การตัดสินใจ การติดตามและประเมินผลของบุคคลในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ ในเขต อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี มีระดับการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสูงสุด ด้านการค้นหาปัญหามากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถานที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
7. เกณฑ์การแปลผล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่าย ภาติ และคณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ) จำนวน 165 คน

ตารางที่ 1 จำนวนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วม

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วม	จำนวน (คน)
1. บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	33
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน	12
3. คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	10
4. คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน	15
5. กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี	38
6. คณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ)	57
รวม	165

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษา เป็นแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล (ตัวแปรอิสระ) คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่ม/ องค์กรภายในชุมชนที่เป็นสมาชิก และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 8 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 4 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน 5 ข้อ
ด้านที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	จำนวน 5 ข้อ
ด้านที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	จำนวน 5 ข้อ
ด้านที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	จำนวน 5 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้มีการกำหนด ลักษณะคำถามเป็นแบบลิเคิร์ต (Likert scale) มีหลักเกณฑ์แบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนน	1	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด
ค่าคะแนน	2	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
ค่าคะแนน	3	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าคะแนน	4	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมมาก
ค่าคะแนน	5	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ ปลายเปิด (Open-ended) เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการอภิปรายผล

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการ สร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
2. กำหนดกรอบแนวคิด และขอบเขตของคำถามในการวิจัยให้สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายและความสำคัญในการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา
3. ผู้วิจัยนำเครื่องมือการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยนำ แบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เกี่ยวกับสำนวนภาษาให้เข้าใจง่ายเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีข้อความตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน
 - 4.1 ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
 - 4.2 นายสำเนา รัศมีทัต ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
 - 4.3 นางสาวสุธาสินี ชัยเขื่อนขันธุ์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชนองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง

เพื่อเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ความครอบคลุมเนื้อหา และความถูกต้อง ในสำนวนภาษา โดยค่า IOC (Item objective congruence index) ที่ได้เท่ากับ 0.883 หลังจาก ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาและตรวจสอบแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและทำการ

ปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคล้ายกับกลุ่มประชากรจริง จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ในส่วนของข้อคำถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาคซ์ (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ต้องมีค่าครอนบาคซ์แอลฟา ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จากการทดสอบแล้วพบว่า Alpha ของแบบสอบถามในภาพรวมเท่ากับ 0.976

6. หลังจากการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 165 ชุด ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้การเก็บตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental sampling) โดยการแจกแบบสอบถามเป็นรายบุคคล จากการขอความร่วมมือจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี และคณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ) ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างวันที่ 1 กันยายน-31 ตุลาคม พ.ศ. 2559 สถานที่ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการประมวลผลค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีการประมวลข้อมูลเป็นขั้นตอน เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ 3 ตอน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและตอบตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่ม/ องค์กรภายในชุมชนที่เป็นสมาชิก และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว ในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ในชุมชนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนก ด้านเพศ ใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้ Independent t-test สำหรับอายุ สถานภาพ ระดับ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่ม/องค์กรภายในชุมชนที่เป็นสมาชิก และระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในชุมชน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่ม กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่ม ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้ง โดยใช้ Least significant difference

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ อื่น ๆ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended questions) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยสถิติพรรณนา

เกณฑ์การแปลผล

การศึกษาของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเกณฑ์การแปล ค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร การแบ่งช่วงชั้นของคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} = \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

เกณฑ์การแปลผล การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้ หทัยรัตน์ เดชศักดิ์ดา (2553)

- คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งเน้นเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน และกลุ่มแหล่งเรียนรู้ เครื่องข่ายภาคี และคณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ) จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด และปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ ใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้ Independent t-test สำหรับอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่ม/ องค์กรภายในชุมชนที่เป็นสมาชิก และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่ม กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่ม ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้ง โดยใช้ Least significant difference ผลการศึกษานำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่ม/องค์กรภายในชุมชนที่เป็นสมาชิก ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล บางน้ำผึ้ง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 165)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	93	56.36
หญิง	72	43.64
อายุ		
26-35 ปี	7	4.24
36-45 ปี	24	14.55
46-55 ปี	77	46.67
มากกว่า 56 ปี	57	34.55
สถานภาพ		
โสด	27	16.36
สมรส	138	83.64
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า	21	12.73
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	43	26.06
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	43	26.06
ปวส./อนุปริญญา	15	9.09
ปริญญาตรี	43	26.06
อาชีพ		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	18	10.91
เกษตรกรกรรม	55	33.33
รับจ้างทั่วไป	25	15.15
แม่บ้าน	13	7.88
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	54	32.73

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N)	ร้อยละ
รายได้		
5,001-10,000 บาท	89	53.94
10,001-15,000 บาท	23	13.94
15,000 บาท ขึ้นไป	52	32.12
กลุ่ม/ องค์การภายในชุมชนที่เป็นสมาชิก		
1. บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง	33	20.00
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน	12	7.27
3. คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	11	6.67
4. คณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้	15	9.09
5. กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี	38	23.03
6. คณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอด	56	33.94
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกรและกลุ่ม วิสาหกิจ)		
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางน้ำผึ้ง		
6-10 ปี	5	3.03
11-15 ปี	4	2.42
16-20 ปี	50	30.30
มากกว่า 20 ปี	106	64.24

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.36 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 43.64 มีอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.67 มีระดับการศึกษา อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26.06 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 3.33 มีรายได้ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.94 เป็นคณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และกลุ่มเกษตรกร) คิดเป็นร้อยละ 33.94 รองลงมาคือกลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี คิดเป็นร้อยละ 23.03 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางน้ำผึ้ง เวลา มากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.24

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว
 ในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการหาค่าความถี่
 ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง
 จังหวัดสมุทรปราการ ภาพรวมของแต่ละด้าน (N = 165)

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดการท่องเที่ยว	μ	σ	แปลความ	อันดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.90	1.33	ปานกลาง	3
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	3.51	1.04	มาก	1
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.48	1.10	มาก	2
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.22	1.13	น้อย	4
ภาพรวมการมีส่วนร่วม	3.19	1.10	ปานกลาง	

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ
 ท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
 มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.51, \sigma = 1.04$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมใน
 ผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.48, \sigma = 1.10$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับ
 ปานกลาง ($\mu = 2.90, \sigma = 1.33$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\mu =$
 $2.22, \sigma = 1.13$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของการมีส่วนร่วม
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (N = 165)

ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม					μ	σ	แปล ความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1. มีโอกาสในการวิเคราะห์ สภาพปัญหาการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน	43 (26.06)	28 (16.97)	33 (20.00)	31 (18.79)	30 (18.18)	3.14	1.46	ปาน กลาง	1
2. มีส่วนร่วมในการ ดำเนินการวางแผนการ จัดการท่องเที่ยวในชุมชน	29 (17.58)	17 (10.30)	47 (28.48)	31 (18.79)	41 (24.85)	2.77	1.40	ปาน กลาง	4
3. มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะการจัดการท่องเที่ยวใน ที่ประชุม	40 (24.24)	39 (23.64)	21 (12.73)	21 (12.73)	44 (26.67)	3.06	1.55	ปาน กลาง	2
4. มีโอกาสเสนอโครงการ/ กิจกรรมการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน	25 (15.15)	20 (12.12)	34 (20.61)	38 (23.03)	48 (29.09)	2.61	1.41	ปาน กลาง	5
5. มีโอกาสมีส่วนร่วมใน การลงมติให้มีการจัดทำ โครงการ หรือกิจกรรมการ จัดการท่องเที่ยวในชุมชน	46 (27.88)	14 (8.48)	27 (16.36)	33 (20.00)	45 (27.27)	2.90	1.33	ปาน กลาง	3
ภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						2.90	1.33	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ใน
ระดับปานกลาง ($\mu = 2.90$, $\sigma = 1.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีโอกาสในการวิเคราะห์สภาพ
ปัญหาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.14$, $\sigma = 1.46$) รองลงมาคือ
มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะการจัดการท่องเที่ยวในที่ประชุม ($\mu = 3.06$, $\sigma = 1.55$)
และมีโอกาสมีส่วนร่วมในการลงมติให้มีการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยว
ของชุมชน ($\mu = 2.90$, $\sigma = 1.33$) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของการมีส่วนร่วมของ
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (N = 165)

ด้านการมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติการ	ระดับการมีส่วนร่วม					μ	σ	แปล ความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1. เข้าร่วมโครงการหรือ กิจกรรมการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน	95 (57.58)	41 (24.85)	6 (3.64)	5 (3.03)	18 (10.91)	4.15	1.30	มาก	2
2. มีส่วนร่วมในการบริจาค เงินหรือสิ่งของเพื่อร่วมใน การดำเนินโครงการ/ กิจกรรมการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน	8 (4.85)	0 (0.00)	20 (12.12)	34 (20.61)	103 (62.42)	1.64	1.03	น้อย ที่สุด	5
3. ได้ร่วมแรงในกิจกรรม การจัดการท่องเที่ยวใน ชุมชน	81 (49.09)	32 (19.39)	26 (15.76)	8 (4.85)	18 (10.91)	3.91	1.35	มาก	3
4. ได้รับความช่วยเหลือ จากหน่วยงานภาครัฐใน การจัดงานหรือกิจกรรม การจัดการท่องเที่ยวใน ชุมชน	58 (35.15)	44 (26.67)	36 (21.82)	6 (3.64)	21 (12.73)	3.68	1.33	มาก	4
5. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือมาตรการการส่งเสริม การท่องเที่ยวในชุมชน	93 (56.36)	44 (26.67)	11 (6.67)	0 (0.00)	17 (10.30)	4.19	1.24	มาก	1
ภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ						3.51	1.04	มาก	

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ใน
ระดับมาก ($\mu = 3.51$, $\sigma = 1.04$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบหรือมาตรการ
การส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.19$, $\sigma = 1.24$) รองลงมาคือ เข้าร่วม
โครงการหรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ($\mu = 4.15$, $\sigma = 1.30$) และได้ร่วมแรงใน
กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ($\mu = 3.91$, $\sigma = 1.35$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของการมีส่วนร่วม
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (N = 165)

ด้านการมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม					μ	σ	แปล ความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1. ได้รับประโยชน์ที่เกิด จากการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน	58 (35.15)	67 (40.61)	18 (10.91)	4 (2.42)	18 (10.91)	3.87	1.24	มาก	2
2. มีโอกาสได้ใช้บริการใน โครงการ/ กิจกรรมการ จัดการเที่ยวในชุมชน	71 (43.03)	63 (38.18)	12 (7.27)	1 (0.61)	18 (10.91)	4.02	1.23	มาก	1
3. ได้รับรายได้จาก โครงการ/ กิจกรรมการ จัดการท่องเที่ยวในชุมชน	41 (24.85)	48 (29.09)	31 (18.79)	12 (7.27)	33 (20.00)	3.32	1.44	ปาน กลาง	4
4. มีโอกาสเข้าไปขาย สินค้าในบริเวณสถานที่ ท่องเที่ยวในชุมชน	55 (33.33)	47 (28.48)	20 (12.12)	3 (1.82)	40 (24.24)	3.45	1.56	มาก	3
5. ได้รับประโยชน์จากเงิน ช่วยเหลือที่ได้จากการ จัดการ/ การพัฒนาการ ท่องเที่ยวในชุมชน	25 (15.15)	36 (21.82)	32 (19.39)	15 (9.09)	57 (34.55)	2.74	1.50	น้อย	5
ภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์						3.18	1.10	มาก	

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ใน
ระดับมาก ($\mu = 3.18, \sigma = 1.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีโอกาสได้ใช้บริการในโครงการ/
กิจกรรมการจัดการเที่ยวของชุมชน อยู่ในมาก ($\mu = 4.02, \sigma = 1.23$) รองลงมาคือ ได้รับประโยชน์ที่
เกิดจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ($\mu = 3.87, \sigma = 1.24$) และมี
โอกาสเข้าไปขายสินค้าในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน ($\mu = 3.45, \sigma = 01.56$) อยู่ในระดับ
มาก ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของการมีส่วนร่วม
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (N = 165)

ด้านการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม					μ	σ	แปล ความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1. ได้เข้าไปมีส่วนร่วมใน การดูแลการใช้จ่ายใน โครงการ/ กิจกรรมสถานที่ ท่องเที่ยวในชุมชน	18 (10.91)	22 (13.33)	19 (11.52)	16 (9.70)	90 (54.55)	2.16	1.47	น้อย	5
2. ได้เข้าไปมีส่วนในการ ติดตามความก้าวหน้าใน โครงการ/ กิจกรรมการ จัดการท่องเที่ยวในชุมชน	40 (24.24)	35 (21.21)	22 (13.33)	10 (6.06)	58 (35.15)	2.93	1.63	ปาน กลาง	3
3. เข้าไปมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบประเมินผล ความก้าวหน้าในการ จัดการท่องเที่ยว	32 (19.39)	37 (22.42)	21 (12.73)	13 (7.88)	62 (37.58)	2.78	1.60	ปาน กลาง	4
4. ร่วมกับภาครัฐติดตาม ความก้าวหน้าผลการ ดำเนินงานของโครงการ/ กิจกรรมการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน	38 (23.03)	49 (29.70)	16 (9.70)	40 (24.24)	22 (13.33)	3.25	1.39	ปาน กลาง	1
5. ติดตามโครงการ/ กิจกรรมและหาแนวทางใน การปรับปรุงแก้ไข	42 (25.45)	36 (21.82)	21 (12.73)	47 (28.48)	19 (11.52)	3.21	1.40	ปาน กลาง	2
ภาพรวมด้านด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						2.22	1.13	น้อย	

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการประเมินผล
อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.22$, $\sigma = 1.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ร่วมกับภาครัฐติดตาม
ความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของ โครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของ ($\mu = 3.25$, $\sigma =$
1.39) รองลงมาคือ ติดตามโครงการ/ กิจกรรมและหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ($\mu = 3.21$, $\sigma =$

1.40) และได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าในโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ($\mu = 2.93$, $\sigma = 1.63$) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ (N = 165)

	N	μ	σ	t	Sig.
ชาย	93	3.32	0.99	1.73	0.085
หญิง	72	3.02	1.21		

จากตารางที่ 8 การทดสอบ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน จำแนกตามเพศ พบว่า เพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ
ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
จำแนกตามช่วงอายุ (N = 165)

อายุ	μ	σ	แปลผล
26-35 ปี	2.29	0.94	น้อย
36-45 ปี	3.09	1.05	ปานกลาง
46-55 ปี	3.41	1.19	มาก
56 ปีขึ้นไป	3.04	0.94	ปานกลาง
รวม	3.19	1.10	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มี อายุ 45-55 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการ
ท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.41$, $\sigma = 1.19$) รองลงมาคือ อายุ 56 ปีขึ้นไป และ 36-45
ปี มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องที่มีอายุ 26-35 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.29$,
 $\sigma = 0.94$)

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ กับช่วงอายุ (N = 165)

แหล่งความ แปรปรวน	Ss	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	11.069	3	3.690	3.181	0.026
ภายในกลุ่ม	186.748	161	1.160		
รวม	197.817	164			

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ กับอายุ การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน พบว่า เป็นไปตาม

ข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p > .05$ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของ ANOVA พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นต้องทำการเปรียบเทียบรายคู่ว่าช่วงอายุใดบ้างมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับอายุจำแนกตามช่วงอายุ (N = 165)

	26-35 ปี	36-45 ปี	46-55 ปี	56 ปีขึ้นไป
26-35 ปี	-	-0.81	-1.13*	-0.75
36-45 ปี		-	-0.32	0.05
46-55 ปี			-	0.37*
56 ปีขึ้นไป				-

* $p < .05$

จากตารางที่ 11 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับช่วงอายุ การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบ LSD พบว่า ผู้ที่มีอายุ 26-35 ปี และ 56 ปีขึ้นไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ 46-55 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว
ในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน
ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพ
(N = 165)

	N	μ	σ	t	Sig.
โสด	27	2.86	1.24	-1.71	0.09
สมรส	138	3.25	1.06		

จากตารางที่ 12 การทดสอบ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วม
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า สถานภาพ
ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการ
ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ
ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
กับระดับการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา (N = 165)

ระดับการศึกษา	μ	σ	แปลความ
ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า	2.80	0.66	ปานกลาง
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	3.35	0.87	ปานกลาง
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	3.79	0.80	มาก
ปวส./อนุปริญญา	2.77	1.23	ปานกลาง
ปริญญาตรี	2.76	1.38	ปานกลาง
รวม	3.19	1.10	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79, \sigma = 0.80$) รองลงมาคือ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.76, \sigma = 1.38$) น้อยที่สุด

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระดับการศึกษา (N = 165)

	Statistic	df1	df2	Sig.
Welch	9.085	4	58.866	0.000
Brown-Forsythe	7.229	4	86.920	0.000

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระดับการศึกษา การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนพบว่าไม่เป็นไปตามข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p < .05$ ดังนั้นจึงใช้ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้ค่า Brown-forsythe และค่า Welch พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ต้องทำการเปรียบเทียบรายคู่ว่าระดับการศึกษาใดบ้างมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกัน

ตารางที่ 15 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ
ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
กับระดับการศึกษา (N = 165)

	ประถมศึกษา หรือเทียบเท่า	มัธยมศึกษา ตอนต้นหรือ เทียบเท่า	มัธยมศึกษา ตอนปลาย หรือเทียบเท่า	ปวส./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี
ประถมศึกษาหรือ เทียบเท่า	-	-0.55	-0.98*	0.04	0.04
มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า		-	-0.43	0.59	0.59
มัธยมศึกษาตอน ปลายหรือเทียบเท่า			-	1.02	1.02*
ปวส./อนุปริญญา				-	0.00
ปริญญาตรี					-

*p < .05

จากตารางที่ 15 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระดับการศึกษา การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบ Dunnett's T3 พบว่า ระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือเทียบเท่า และปริญญาตรี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับระดับการศึกษามัธยมปลายหรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยระดับประถมศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนน้อยกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมากกว่าระดับปริญญาตรี

สมมติฐานที่ 5 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับอาชีพ จำแนกตามอาชีพ (N = 165)

อาชีพ	μ	σ	แปลความ
ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	4.44	0.27	มากที่สุด
เกษตรกรรวม	2.84	0.79	ปานกลาง
รับจ้างทั่วไป	3.55	0.26	มาก
แม่บ้าน	3.49	0.58	มาก
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	2.88	1.46	ปานกลาง
รวม	3.19	1.10	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.27$) รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพแม่บ้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอาชีพเกษตรกรรวม มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.84$, $\sigma = 0.79$) น้อยที่สุด

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการกับอาชีพ (N = 165)

	Statistic	df1	df2	Sig.
Welch	55.604	4	54.929	0.000
Brown-Forsythe	19.633	4	103.570	0.000

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับอาชีพ การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน พบว่า ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p < .05$ ดังนั้นจึงใช้ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้ค่า Brown-Forsythe และค่า Welch พบว่า อาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ต้องทำการเปรียบเทียบรายคู่ว่าอาชีพใดบ้างมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกัน

ตารางที่ 18 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับอาชีพ (N = 165)

	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตรกร	รับจ้างทั่วไป	แม่บ้าน	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ
ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	-	1.60*	0.89*	0.95*	1.56*
เกษตรกร		-	-0.71*	-0.65*	-0.04
รับจ้างทั่วไป			-	0.06	0.67*
แม่บ้าน				-	0.61
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ					-

* $p < .05$

จากตารางที่ 18 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับอาชีพ การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบ Dunnett's T3 พบว่า อาชีพเกษตรกร รับจ้างทั่วไป แม่บ้าน และรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว ส่วนอาชีพรับจ้างทั่วไป และอาชีพแม่บ้าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับอาชีพเกษตรกร และอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการ

ท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับอาชีพรับจ้างทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว ประชาชน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมากที่สุด

สมมติฐานที่ 6 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามรายได้ (N = 165)

รายได้	μ	σ	แปลความ
5,000-10,000 บาท	3.29	0.70	ปานกลาง
10,001-15,000 บาท	2.92	1.40	ปานกลาง
15,001 บาทขึ้นไป	3.14	1.45	ปานกลาง
รวม	3.19	1.10	ปานกลาง

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.29$, $\sigma = 0.70$) รองลงมาคือ รายได้ 15,000 บาทขึ้นไป รายได้ 10,001-15,000 บาท มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับรายได้ (N = 165)

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.585	2	1.292	1.072	0.345
ภายในกลุ่ม	195.232	162	1.205		
รวม	197.817	164			

จากตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับรายได้ การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน พบว่า เป็นไปตามข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p > .05$ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของ ANOVA พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร (N = 165)

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร	μ	σ	แปลความ
1. บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	2.11	1.32	น้อย
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน	3.78	0.35	มาก
3. คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	4.75	0.08	มากที่สุด
4. คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน	4.23	0.10	มากที่สุด
5. กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี	3.66	0.40	มาก
6. คณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ)	2.79	0.76	ปานกลาง
รวม	3.19	1.10	ปานกลาง

จากตารางที่ 21 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75, \sigma = 0.08$) รองลงมาคือ คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78, \sigma = 0.35$) รองลงมาคือ กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ตามลำดับ ส่วนบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.11, \sigma = 1.32$)

ตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร (N = 165)

แหล่งความแปรปรวน	Statistic	df1	df2	Sig.
Welch	149.084	5	55.353	0.000
Brown-Forsythe	50.717	5	63.860	0.000

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนพบว่าไม่เป็นไปตามข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p < 0.05$ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้ค่า Brown-Forsythe และค่า Welch พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นต้องทำการเปรียบเทียบรายคู่ว่าการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรใดบ้างที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกัน

ตารางที่ 23 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ
ท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
กับการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร (N = 165)

	บุคลากร อบต.บาง น้ำผึ้ง	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คกก.หมู่บ้าน	คกก.บริการ กิจการตลาด น้ำบางน้ำผึ้ง	คกก.บริหาร ศูนย์เรียนรู้	กลุ่ม เครือข่าย ภาคี	อื่น ๆ
1. บุคลากร อบต. บางน้ำผึ้ง	-	-1.67*	-2.64*	-2.11*	-1.55*	-0.68
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คกก.หมู่บ้าน		-	-0.97*	-0.44*	0.12	0.99*
3. คกก.บริการกิจการ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง			-	0.52*	1.09*	1.96*
4. คกก.บริหารศูนย์ เรียนรู้				-	0.57*	1.44*
5. กลุ่มเครือข่ายภาคี					-	0.87*
6. คณะกรรมการ เกษตร (คณะกรรมการ ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล กลุ่ม เกษตรกร และกลุ่ม วิสาหกิจ)						-

*p < .05

จากตารางที่ 23 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับการ
เป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบ
Dunnett's T3 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำ
บางน้ำผึ้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี มีส่วนร่วม
ในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง
ส่วนคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน
และกลุ่มคณะกรรมการเกษตร (ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร

และกลุ่มวิสาหกิจ) มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และกลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับกับกลุ่มคณะกรรมการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมากที่สุด

สมมติฐานที่ 8 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (N = 165)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่	μ	σ	แปลความ
6-10 ปี	2.56	0.90	น้อย
11-15 ปี	1.44	0.88	น้อยที่สุด
16-20 ปี	3.53	1.19	มาก
มากกว่า 20 ปี	3.12	0.99	ปานกลาง
รวม	3.19	1.10	ปานกลาง

จากตารางที่ 24 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระยะเวลาที่อาศัย 16-20 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.53, \sigma = 1.19$) รองลงมาคือ ระยะเวลาที่อาศัยมากกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนระยะเวลาที่อาศัย 11-15 ปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\mu = 1.44, \sigma = 0.88$)

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (N = 165)

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	20.436	3	6.812	6.183	0.001
ภายในกลุ่ม	177.381	161	1.102		
รวม	197.817	164			

จากตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน พบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด คือ Levene's test มีค่า $p > .05$ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของ ANOVA พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นต้องทำการเปรียบเทียบรายคู่ว่าระยะเวลาอาศัยอยู่ใดบ้างมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกัน

ตารางที่ 26 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (N = 165)

	6-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	มากกว่า 20 ปี
6-10 ปี	-	1.12	-0.97	-0.56
11-15 ปี		-	-2.09*	-1.69*
16-20 ปี			-	0.40
มากกว่า 20 ปี				-

* $p < .05$

จากตารางที่ 26 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบ Scheffe พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัย 16-20 ปี และ ระยะเวลาอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างจากระยะเวลาที่อยู่อาศัย 11-15 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยระยะเวลาอยู่อาศัย 11-15 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนน้อยที่สุด

ตารางที่ 27 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
4. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
6. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
7. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
8. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

งานนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล กับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่ม/องค์กรที่เป็นสมาชิก และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่อยู่ในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 165 คน

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 165 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 46-55 ปี สถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และปริญญาตรี ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท เป็นสมาชิกกลุ่มคณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ) รองลงมาคือ กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางน้ำผึ้ง เวลามากกว่า 20 ปี

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ถัดไปคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และอันดับสุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ

ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีเพศ สถานภาพ และรายได้ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ กลุ่ม/ องค์กรที่เป็นสมาชิก และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยคนที่มีอายุ 26-35 ปี และ 56 ปี ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ 46 -55 ปี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่ามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนน้อยกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมากกว่าระดับปริญญาตรี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอาชีพเกษตรกร รับจ้างทั่วไป แม่บ้าน และรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว ส่วนอาชีพรับจ้างทั่วไป และอาชีพแม่บ้าน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนแตกต่างกันกับอาชีพเกษตรกร และอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนแตกต่างกันกับอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมากที่สุด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ส่วนคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน และกลุ่มคณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ) มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และกลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างกับกลุ่มคณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ) โดยคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมากที่สุด ส่วนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในตำบล 16-20 ปี และ ระยะเวลาอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แตกต่างจากระยะเวลาที่อยู่อาศัย 11-15 ปี โดยระยะเวลาอยู่อาศัย 11-15 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนน้อยที่สุด

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลี พุทโสม (2555) ทำการศึกษาเรื่องการจัดการแบบมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการวิจัยของ วิภาดา มุกดา (2556) ที่ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ที่ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาคมน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับการค้นคว้าอิสระของ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ที่ค้นคว้าเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังขาดการร่วมมือในการดำเนินงาน

จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ที่พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ วัลลี พุทโสม (2555) ที่พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไม่แตกต่างกัน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลี พุทโสม (2555) ที่พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ที่พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ที่พบว่า สถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ที่พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับ วลิตี พุทโสสม (2555) ที่พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไม่แตกต่างกัน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วลิตี พุทโสสม (2555) ที่พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน มีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ที่พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ที่พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน และยังคงสอดคล้องกับ วลิตี พุทโสสม (2555) ที่พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไม่แตกต่างกัน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นสอดคล้องกับผลของการทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากการท่องเที่ยวของตำบลบางน้ำผึ้ง มุ่งเน้นการจัดตลาดน้ำเป็นหลัก ส่งผลให้คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมากที่สุด

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในตำบลต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาดา มุกดา (2556) ที่พบว่าระยะเวลาอาศัยอยู่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่า ช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง แตกต่างกัน ซึ่งระยะเวลาที่อยู่อาศัยระหว่าง 16-20 ปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับสภาพพื้นที่สามารถถ่ายทอดข้อมูลหรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมการมีส่วนร่วมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. หากชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีการจัดโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน หรือช่วยเหลือการท่องเที่ยวในชุมชน ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ เช่น การประชุม การจัดทำรายงานความเคลื่อนไหวของโครงการหรือกิจกรรม เพื่อเป็นการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมติดตามประเมินผล สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ

2. ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลและในการตัดสินใจมากขึ้น หน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตร การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงสำนักงานสหกรณ์ในพื้นที่ ควรเข้าไปส่งเสริมกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ให้มีกิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย โดยเน้นความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ให้ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจของกลุ่มในชุมชน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อต่อยอดให้เกิดความเข้มแข็ง และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริจาคเงิน หรือสิ่งของเพื่อร่วมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน อยู่ในระดับน้อยที่สุด รองมาคือ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการได้รับประโยชน์จากเงินช่วยเหลือในการจัดการ/ การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. หากหน่วยงานภาครัฐ ไม่สามารถให้การสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมได้ทุกโครงการหรือกิจกรรม หน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำกลุ่มควรสร้างความเข้าใจกับสมาชิก กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อร่วมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน และเพื่อเป็นการบูรณาการให้เกิดกลุ่มหรือกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้น

2. จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม เช่น การจัดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไปดูงานแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อมาพัฒนา ปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดการต่อยอดที่ดีขึ้น และควรแบ่งงานกันเป็นทีมเพื่อสามารถปฏิบัติงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการต่อยอดและพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิกในกลุ่มหรือในชุมชน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาฝีมือกลุ่มสินค้าพื้นบ้าน สินค้างานฝีมือต่าง ๆ และสินค้าขึ้นชื่อของชุมชน โดยหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตร รวมถึงการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เข้าร่วมบูรณาการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนด้านการให้ข้อมูลเชิงวิชาการตลอดจนการนำไปสู่การปฏิบัติ

2. ควรศึกษาการสร้างระบบข้อมูลและเครือข่ายการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ

บรรณานุกรม

- กนิษฐา อู่ถาวร, บางรักษ์ เศรษฐสิงห์, อัญชลี นครไชย, เกรียงไกร สมณรินทร์, หลาด ชันทอง, สมพงษ์ ตุ่มคำ, สมาน กงทอง, สุรินทร์ สุขุมิ, บรรพต ร่องจิก และเกษม ฉิมสุด. (2546). *โครงการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง สาขาหนองแม่นา จังหวัดเพชรบูรณ์*. เชียงใหม่: สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักภาค.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *นโยบายด้านการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559*. เข้าถึงได้จาก http://www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2555-2559.pdf
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). *การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- คมลักษณ์ สงทิพย์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว, คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จุฑารัตน์ จริยาอุดม. (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุมพล หนิมพานิช และบุญศรี พรหมมาพันธุ์. (2548). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เจมส์ศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- เจมส์ศักดิ์ ปิ่นทอง. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.

- เจลิยว บุรีภักดี, เฉียบ ไทยยิ่ง, ภักธามน จำปาเงิน, บุญเรือง ศรีเหรียญ, ลือชา ธรรมวินัยสถิต, มยุรี วัดแก้ว, วันทนา กลิ่นงาม, รวิวงศ์ ศรีทอง, ทรงจิต พูนลาก และประไพร์พร อักษรศรี. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน*. นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- ทิพย์สุดา พุฒจร. (2556). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนสลักคอก จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2550). *การท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ชนวัฒน์ คำภีลานนท์. (2550). *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาล เมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม*. ขอนแก่น: โครงการจัดตั้งมูลนิธิเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ชมรมนักวิชาการสาธารณสุข ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ประเวศ หอมชื่น. (2551). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านชะจอม หมู่ที่ 7 ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขมเจียม จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประหยัด ตะคอนรัมย์. (2544). *แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดริมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวางผังเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีรบรรต สมนึก. (2555). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม*. *วารสารศิลปศาสตร์*, 8(1), 1-36.
- ปรีชา คุณแสน. (2555). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2546). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- ปาริชาติ วลัยเสถียร, พระมหาสุทิตย์ ออบอ่อน, สหัชชา พิเศษ, จันทนา เบญจทรัพย์ และชลกาญจน์
 สาขันนารี. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ:
 สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต
 และธรรมชาติ.
- พจนา สวนศรี. (2546). *เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทาง
 ธรรมชาติ (หน่วยที่ 8-15)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภักดี รัตนผล. (2545). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัด
 ภาคกลางตอนบน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนัส สุวรรณ. (2541). *โครงการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่
 รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.)*. เชียงใหม่:
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. (2540). เข้าถึงได้จาก
<http://gad.kku.ac.th/main/th/wp-content/uploads/2013/10/2-3-2540.pdf>
- วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี บุรีกุล และเมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน
 การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม*. ขอนแก่น: ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.
- วัลลี พุทโสม. (2555). *การจัดการแบบมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และ
 ผู้ประกอบการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา อำเภอแม่เหล็ก จังหวัดสระบุรี*.
วารสารเซนต์จอห์น, 15(17), 15-33.
- วิภาดา มุกดา. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง
 จังหวัดตาก*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2554). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน Community-based tourism*.
 เข้าถึงได้จาก <http://www.cbt-i.org/>
- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมชาย สนั่นเมือง. (2544). *โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ*. กรุงเทพฯ:
 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สายชล พฤษณันท์. (2549). *การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม:
 กรณีศึกษา บ้านป่าข้าวหลาม ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น, บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- สายรุ้ง ดินโลกสูง. (2549). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาหาดชบา ตำบลชบา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สินธุ์ สโรบล. (2546). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน: แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุชาติพิทย์ เข็มน้อย. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนันทา จันทวาร. (2545). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเต่า อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรเชษฐ์ บุญพงษ์มณี. (2549). *การจัดการที่อยู่อาศัย โฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์เคหศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หทัยรัตน์ เดชศักดิ์. (2553). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อตลาดน้ำ 4 ภาค จังหวัดชลบุรี*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. (2559). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวสามปี 2557-2559 ระเบียบคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ว่าด้วยการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พ.ศ. 2552 โครงการยกระดับคุณภาพชีวิตของหมู่บ้านชุมชนแบบมีส่วนร่วม โครงการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านหัวลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน*. เข้าถึงได้จาก <http://www.cttclive.rmutl.ac.th/2010/?p=4346>
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง. (2556). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2557-2559*. สมุทรปราการ: องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.

- อภิวัฒน์ ภูริศิวรักษ์. (2551). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาพื้นที่บ้านฝางท่า หมู่ 5 ตำบล
วังกั๊ง อำเภอลำปาง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาชนบทศึกษาและการพัฒนา, สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. (2545). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน
ในประเทศไทย. *จุลสารการท่องเที่ยว*, 21(4), 38-53.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1977). *Rural development participation: Concepts and measures
for project design, implementation and evaluation*. New York: Cornell University.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน
ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผลการศึกษารั้งนี้ จะนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวม ไม่ส่งผลกระทบต่อท่านผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด และผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน
ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องว่างที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. 18-25 ปี

2. 26-35 ปี

3. 36-45 ปี

4. 46-55 ปี

5. 56 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

1. โสด

2. สมรส

3. หย่าร้าง

4. หม้าย

5. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. ระดับการศึกษา

1. ไม่ได้รับการศึกษา
2. ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า
3. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.
5. ปวส./ อนุปริญญา
6. ปริญญาตรี
7. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

5. อาชีพ

1. ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว 2. เกษตรกรรม
3. รับจ้างทั่วไป 4. แม่บ้าน
5. รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ 6. อื่น ๆ ระบุ

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1. น้อยกว่า 5,000 บาท 2. 5,001-10,000 บาท
3. 10,001-15,000 บาท 4. 15,001 บาทขึ้นไป

7. กลุ่ม/ องค์กรภายในชุมชนที่ท่านเป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
3. คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
4. คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน
5. กลุ่มแหล่งเรียนรู้เครือข่ายภาคี
6. คณะกรรมการเกษตร (คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ
ตำบล กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มวิสาหกิจ)

8. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

1. 1-5 ปี 2. 6-10 ปี
3. 11-15 ปี 4. 16-20 ปี
5. มากกว่า 20

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

กรุณาเลือกตอบเพียงข้อใดข้อหนึ่ง และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตัวเลือกที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)					
1.1 ท่านมีโอกาสในการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
1.3 ท่านมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะการจัดการท่องเที่ยวในที่ประชุม					
1.4 ท่านมีโอกาสเสนอโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
1.5 ท่านได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการลงมติให้มีการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)					
2.1 ท่านได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
2.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อร่วมในการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
2.3 ท่านได้ร่วมแรงในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.4 ท่านได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐในการจัดงานหรือกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
2.5 ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือมาตรการการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน					
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)					
3.1 ท่านได้รับประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
3.2 ท่านมีโอกาสได้ใช้บริการในโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
3.3 ท่านได้รับรายได้จากโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
3.4 ท่านมีโอกาสเข้าไปขายสินค้าในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน					
3.5 ท่านได้รับประโยชน์จากเงินช่วยเหลือที่เกิดจากการจัดการ/ การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน					
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)					
4.1 ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลการใช้จ่ายในโครงการ/ กิจกรรมสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน					
4.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าในโครงการ/ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
4.3 ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผลความก้าวหน้าในการจัดการการท่องเที่ยว					

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.4 ทำนร่วมกับภาครัฐติดตามความก้าวหน้า ผลการดำเนินงานของโครงการ/ กิจกรรมการ จัดการท่องเที่ยวในชุมชน					
4.5 ติดตามโครงการ/ กิจกรรมและหาแนวทาง ในการปรับปรุงแก้ไข					

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
นางสาวทิพย์วัลย์ ทรัพย์บุญญ